

Ennosten kirjasto XVII.

Mukke-Mikke.

Theodor Storm.

.....Kustantaja.....

H. F. Siivohäs, Oulussa.

Mukke-Nikke.

Nuorijolle kertonut

Theodor Storm.

Saksan kielestä suomennos.

Kustantaja K. F. Kiwehäk Oulussa.

Uuden-Suomen

Wuorokauden lehti

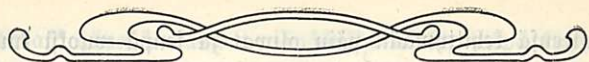
Lehtimies E. J. Rönkä

Lehtimies E. J. Rönkä

Dulussa,
Dulun Uudessa Kirjapainossa 1903.

Roulua käydessäni osasin jotenkuten puusepän ja sormarin työtä tehdä, teinpä sitä ahkeramastikin kuin opettajani olisivat sallineetkaan; ainakin muuan opettajani kerran isoksi kummakseni kysyi minulta, kun en läksyäni oikein osannut hänen mielestään, arvaamattani: „oletko tänään kufaties ompelupatajan jalkaa sisarellesi sormailut hänen nimipäivä-lahjaksesi, häh?” Itävä oli ymmärrettävästi mokomaa nuhdetta kuulla, vaan vähätpä siitä, oli minulla paljo hauskuuttakin sormamis-puuhistani, sillä tutustuin muutamaan kelpo mieheen, häneen näet, jonka kanssa jouduin tekemisiin tuon sormamis-intoni takia. Hänen nimensä oli Niilo Nissinen, sormari ja puuseppä oli hän ammatiltaan, olipa ollut aikanaan kotikaupunkini edusmieskin muutamilla valtiopäivillä. Itäni oli sitä mieltä että oli hyvästi opittava tekemään minäkin tehdä yrittää ja oli sen tähden pyytännyt häntä sormausta minulle opettamaan.

Nissinen pystyi waikka mihin; hän ei ollut näet wain warjinaiseen ammattiinsa harjaantunut, hänpä osasi sen ohessa arvata mihin juuntaan elinkeinot kaikki

ylleenjä kehittymään päin olivat ja senpä vuoski kuullessani kerrottavan uusista työneuvoista ja työtavoista juolahti monastikkin arvaamatta mieleeni: waan tuonpa tiesi Niilo Nisinen jo nelisen kymmentä vuotta sitten ennustaa. — Jouduin ilokseni piankin hänen suostoonsa ja hän oli mielisissään jos joskus sunnuntaiinkin, eikä wain arkipäivinä määrätunnille, tulii häntä terwehtimään. Silloin istuimme rinnakkain joko hänen työhuoneessaan taikka kirkon — sillä vuosikausia kesti sitä ystävällistä tuttavuuttamme — jollain penkillä muutaman suuren lehmusen alla hänen kasvitarhaansa. Keskustellessamme tahi oikeastaan hänen kertoessa minulle kokemuksiaan ja hawaintojaan, minulle, joka olin lapsi vielä, opin monta hywää asiaa ja tulin ajatelleeksi asioita semmoisia, jotka owat mahdollis-
man tärkeät tietää, waan joista ei puhuttu janaakaan koulukirjoissani.

Niilo Nisinen oli pohjois-saksalainen syntynään ja se kyllä näkyi koko hänen olennostaan; hänellä oli näet liinan karwainen tukka, otsa oli leweä ja filmät siniset, mielenwät. Puheenlaatu oli wain pehmeän puoleinen, joka lienee ollut hänen isästä perintöä.

Hänen waimonsa oli hento, ruskeafilmainen; puhe ilmaisi kohta että hän oli Etelä-Saksasta kotoisin. Mitäni toisinaan arweli, että Nisisen waimon filmät olivat niin tulisia, että luulisi järwen joutuwan kii-
willen hänen sitä katsoessa, ja uskonkin, että kyllä ne filmät mahtoivat ihanan kauniit olla, warsinakin hänen vielä nuorena tyttönä ollessa. Erittäin miellyttävät

olivat hänellä kasvot tänäänkin vielä, jospa kohta harmajia hiuksia oli nähtävänä hänen päässä moniata; ja koska kauneuden-aisti jo nuoresta pitäen oli minulla warsin kehittynt, oli hywin mieluista minun auttaa häntä pienillä palveluksillani milloin milläkin.

„Ratsohan tuota poika pahusta“, hän miehelleen janoi leikkilään. „Etkö ala jo käydä mustasukkaiseksi, Niilo?“

Niilo naurahhti. Ja rouvan leikkillisestä puheesta sekä miehen hywänsuopeesta hymystä ilmeni että he olivat hywisjä wäleisjä.

Heillä ei ollut muuta lasta kuin muuan poika, joka siihen aikaan ei ollut kotosalla kuitenkään, ja luultavasti olin osaksi jentkin vuoski taloon tervetullut, warsinikin kun rouwa usein arweli, että muka minun ja hänen poikansa nenät olivat ihmeesti toisensa näköisiä. Entä malta olla mainitsematta, että rouwa osasi muuatta siinä kylässä outoa, hywin makeata ruokalajia keittää, jota maistamaan hän joskus kutsui minua. — Eipä siis kummakaan että minulla oli asiaa usein siellä käydä. Isänikään ei juinkaan pahana pitänyt että käwin tuossa kunniallisessa perheessä. „Warohan wain käymästä niin usein, että joudut heille waiwaksi“, hän warotteli. Entä usko, että olinkaan heille waiwaksi.

Minutamana päiwänä eräs vanhempaini ystävä käwi meillä; hänelle näytettiin muuan wastatelemäni kumaweistos. Eikä käy kieltäminen, että se oli warsin taitawasti tehty, jota kiittelemään häätöi se wan-

hempaini ystävä ja naapuri, kysyvä kuka oli minua opettanut formaamaan. „Sormarimestari Niilo Nissinen“, isäni vastasi, „on jo toista vuotta opettanut häntä.“

„Wai niin, wai niin“, se wieras herra lausui, „Nusse-Nisse sinua opettanut on“.

En ollut milloinkaan kuullut ystäväni sormarimestaria Nusse-Nisseä sanottavan ja kysyin siis, wähä näsätkäästi kenties, mistä syystä wieras fiksi sanoi häntä.

Waan wieras ei vastannut mitään, naurahiti wain partaansa.

Nissisen herrasväki oli kutsunut minua seuraavaksi sunnuntaiksi luokseen heidän hääpäivänsä muistoa viettämään. Oli syyskesä silloin ja koska olin kotoa lähtenyt jotenkin aikuisin ja talon emäntä vielä oli köökisä askaroimassa, Nissinen meni minun kanssa kaswitarhaan, jossa istahdimme penkille muutaman ison lehmuksen alle. „Nusse-Nisse“ oli mielestäni jotta en kallistanut formaani hänen jutteluilleen enkä vastannut mitään hänen kysymyksiinsä; kun hän totisen näköisenä ihmetteli minun hajamielisyyttäni, kysyin suoraan häneltä mistä syystä häntä sanottiin „Nusse-Nisseksi“.

Hän kowasti suuttui. „Kuka on maininnut tuota tuhmaa nimeä?“ hän huusi ja hypähti seisolleen. Waan ennenkuin wastata yrittäin oli hän jo istunut wiereeni jälleen. „Malta, malta!“ hän sanoi, „niin kerron sinulle mistä minulle se nimi on tullut; oikeas-

taan se nimi merkitsee parainta mitä tämä elämä minulle antanut on".

Ja hän alkoi kertoa suunnille näinikään:

Tässä talossa ja tässä kasmitarhasa olen kasvanut, kelpo vanhempani asuivat täällä ja toivottavasti poikanikin on asuva täällä! — Siitä on jo pitkä aika kuin olin lapsi, waan kumminkin muistan muutamia tapauksia siltä ajalta niin hyvästi kuin jos olisivat ne tapahtuneet eilettain.

Talomme edustalla portin vieressä oli muuan penkki, joka oli valkoiseksi maalattu paitti selusta-puut jotka olivat viheriät; siinä istuesssa näki toisaalle kun katsoi pitkää katua kirkolle asti ja toisaalle kun katsoi kaupungin ulkopuolella oleville pelloille ja niityille saakka. Kesäsinä iltoina vanhempani istuivat sillä penkillä työstään lepäämässä; kuitenkin minä olin heille waimoksi vielä jonkun tunnin, sillä lailla näet, että heidän tähtyi minua neuwoa, koululäksyjäni lukiesani täällä taivasalla ja raitista ilmaa hengittäessäni keuhkoihini.

Istuin sillä lailla eräänä iltapäivänä — syyskuussa muistaakseni, jonkun aikaa syns-marffinain jälkeen — ja kirjoittelin parasta-aikaa taululle muuatta lastu-esimerkkiä kun arvaamattani näin muutaman eristummallisen joukon ajawan katua alas. Rakfirataisten karrujen eteen oli wäljästetty pienoinen, pörökarwainen hevonen. Karruilla oli kaksikin isoa arkkua ja niitten välissä oli istumaspa muuan isoluinen, waa-leatukainen ja jänkän näköinen waimo ynnä hänen

wieressä pienoinen, kufaties yhdeksänvuoden vanha tyttö nupukka, jolla oli musta tukka ja joka katseli ympärilleen wilkkaasti milloin minnekin; kärkyjen rinnalla käveli ohjatset kädessä muuan pienenlanta, hywäntuulisen näköinen mies, jolla oli wiheriä latki päässä ja musta, lyhyeksi leikattu tukka.

Pieni kilikello hevosien kaulassa he ajaa kōrōttiwät. Tultuaan meidän talon kohdalle pysähtyiwät ratsaat. „Kuulehan, poika“, se iso nainen huusi, „missä se kēstifiemari on?“

Lasikuppuhani tauluineen rihwelineen olin jo aikoja fitten heittää ehtinyt; nyt juosta wileitin wieraita opastamaan. „Tuossa se on, olette aivan kohdalla“, heitä neuvoisin ja osotin muuatta vanhaa taloa, jonka wieressä oli iso lehmus; ja on se fiellä tänäänkin wielä.

Se siwä, mustafilmainen tyttö oli nousut seisoolleen isojen arkkujen wälillä ja katseli minua isoilla silmillään; waan mies, joka käveli hevosien perästä, kehotti tyttöä istumaan paikallaan, kiitti minua neuwosta ja antoi hevoselle piiskanlāmānyksen, ajaen portista sisään, sen wanhan kēstifiemarin kartanolle, jossa oli isäntä wiheriä wyöliina wyötärnyksillään vastaanottamassa outoja matkustajia.

Eiwät he ylhäisiä matkustajia olleet, se on tosi, waan olihan tässä hotellissa monta huonetta. Toisessa kerroksessa olivat mājāilemassa juuri ne jotka olivat minun suosiossa: soittoniekat kaisenlaiset, petojen kēnyttäjät, nuorallatanssijat y. m., jotka poikasten huwitti näytteliwät mitä mitäkin taidettaan. Eikä tās-

jä toisessa kerroksessa ollut oikeita lasisia ikkunoitakaan, olihan vain seinään veistettyjä aukkoja puisine luukkui-
neen, joita kävi avaaminen ja sulkeminen mielen mukaan.

Mivan oikein, seuraavana huomisaamuna lait-
taesani koululaukkuani kuntoon näin, että muuan af-
kun luukku heitettiin selälleen; se vähäläntäinen mies,
jolla oli lyhyeksi leikattu tukka, pisti päänsä ulos; jon-
ka jälkeen hän kääntyi katsomaan taakseen pimeään
huoneeseen päin ja kuulin hänen huutavan: „Eiisu,
Eiisu!“

Hänen käsiwartensa alle ilmaantui nyt punapos-
kiset tytön kasvot mustine kiharoineen. Hän osotti sor-
mellaan minua, naurahti ja nykäsi muutaman kerran
tyttöään niistä kiiltävistä, silkintarvaimista suortuwis-
ta. En kuullut mitä hän sanoi; waan arwattavasti
hän lausui suunnille näinikään: „Katsohan, Eiisu,
tuossa se on eilinen poika wiikari. Poika parha, hä-
nen on pakko kouluun mennä. Olet sinä onnellinen
kuitenkin, sinun ei tarvitse muuta tehdä kuin istua
kötöttää käreillä wain, waiwaa näkemättä mitään“.
Minäkin minusta näytti kuin jos tyttö olisi jääliwin
filmin minua raukkaa katsellut ja kun minä nyhkäytin
päästäni tervehdykseksi, nyhkäytti hänkin päälään hywin
tojissaan.

Waan lohtapa isän pää affunasta katosi ja si-
jalle tuli äidin waaleatukkainen pää; äiti ryhtyi tytön
päähän ja rupesti lampaamaan sitä. Oltiin siinä ää-
neti wähän aikaa, Eiisu ei rohjennut mökistä, waikka
panikin pienen, punasen suunsa moneen mutkaan kun

kampa nistaan kävi kipeästi toisinaan. Kerran hän wain nosti kätensä ja laski muutaman pitkän hiuskarwan lentämään lehmuksen yli. Näin sen kiiltävän, sillä päivä oli juurikaan tullut pilvien lomista näkösfälle.

Saatoinpa nähdä heidän kamariinsa; siellä istui tytön isä pöydän ääressä rahoja lukien, liekö ollut hopea- wai kulta-rahoja. Siisäkki näytti minusta kuin olisi ollut siellä joku, jolla oli hirveän suuri nena, mikä hän lie ollutkaan. Arvaamatta kuulin, että jostain puisewaa heitettiin muutamaan arkkun. Eikä aikaakaan, niin ilmaantui tytön isän pää taas jossain toisessa luukun aukossa katsomaan kadulle.

Tytön äiti oli sillä wälin tyttöä puettanut johonkin punaseen hameeseen, kammattuaan hänen hiuksensa jonkinlaiseksi seppeleeksi kaswojen ympäri.

Katsoin sinne päin vielä kerran, siinä toivosssa, että hän nyhtänytäisi päätänsä toistamiseen.

„Niilo, Niilo!“ kuulin äitini huutawan arvaamatta.

„Täällä olen, äiti kulta!“

Tunsin sydämalassani oikein karsiwaa pelkoa.

„Opettaja on warmaankin sinua kowasti toruwa, jos kouluun et tertiä aikanaan. Etkö tiedä, että kello on jo soinnut seitsemän?“ äitini pauhasi.

Kyllä tuli jalvoja alleni.

Waan hymä oli minulla onni sillä kertaa. Opettaja oli näet mennyt kaikkien oppilaitten kanssa kirjimarjat korjaamaan hänen kasmitarhastaan, ja kyl-

lä kai avuksi olivatkin sekä juuri että käsin. Wasta kahden tunnin päästä oltiin kaikin taas koossa luokahuoneella, posket punasina taulujen ja kirjojen ääressä.

Kellon yhtätoista käydessä kun lähdin koulutalosta pois, tuli vastaan muuan mies mikä lie, joka päräytti kadun risteyksessä rumpua ja huusi käheällä äänellä:

„Kuulusa herra Juoseppi Tandler on nukkumaan tullut tänne Münchenistä ja huomenna on ensimmäinen näytös, jossa esitetään *freiwi Siegfried ja Bryhagenoveva*, nelinäytöksinen, lauluntekijäinen näytelmä.“

Sen perästä hän ryhtäsi ja lähti kävelemään hywin arvokkaan näköisenä toiselle suunnalle kuin missä vanhempani asuivat. Enkä malttanut olla menemättä hänen jälkeensä kuulemaan useampia kertoja kuuluttaman sitä ihmeellistä tapautta, että tosiaankin esitellään kyläsjämme ilweily, vieläpä lauluntekijäinen nukkinäytelmä; sillä semmoista en ollut vielä eläissäni nähnyt. Wihdoinkin kotiin päin mennessäni tuli minua vastaan punaseen hameeseen puettu tyttö, Riisu näet, ja waikka hame oli jotenkin kulunut, näytti minusta kuin olisi se ollut warsin komea ja kaunis kuin satujen maailmassa elävään ihmeellisten olentojen puolesta.

Rohkeninpa puhutella häntä ja kysyä: „Tulehan kävelemään minun kanssa, Riisu?“

Wähä epäilewin filmin hän katseli minua. „Kä-

welemääntö?" hän uudisti kysymykseni. "Ah sinua, kuinka olet viisas!"

"Mihin olet menossa?"

"Vaatekauppaan!"

"Mutta läininkiäkö olet ostamaan lähtenyt?" minä typerä kysyin.

Hän naurahiti. "Älä, veikkonen! . . . Laffia wain."

"Laffiako, Viisu?"

"Laffia todellakin! Ei nuffi tarvitsekaan kuin waate-palasia, jotka eivät parempiin tarpeisiin kelpaa; ei ne paljo maksa."

Juolahti mieleeni oiva tuuma. Muutamalla vanhalla enollani oli waatekauppa torin laidassa ja hänen kaupanhoitajansa oli minun ystäväni. "Tulehan minun kanssa," rohkeasti kehotin; "ei se maksa mitään, Viisu."

"Niinkö huulet wain?" hän kysyi vielä. Sitte juosta wiilettiin kahden torille sen enoni puotiin. Kaupanhoitaja, vanha Gabriel, seisoi tiskin takana siinä pippurin ja suolain karvaisessa tatissaan; ja kun olin selwittänyt hänelle asiamme, kotoili hän ison joukon "loppuja" tiskille.

"Katsohan, kuinka kaunista, tulipunasta!" Viisu ihastui ja kurotti kätensä ranskalaiseen tarttuuni-palaseen.

"Kelpaako se!" Gabriel kysyi. — Vielä kysy! Suonnollisesti se kelpasi. Kreivi Siegfriid tarmiti sinä iltana uuden liivin.

„Waan pitäähän toki olla jalolla freivillä kasunnatkin,” vanha Gabriel arveli ja nouti waatehyllyiltä kissan kullaan tapaista kiiltävää helttua. Toipailijaksi nähtämäsemme miheriöitä ja keltaisia silkkiwaatteen tilkkuja, mieläpä päällepäätteeksi jotensin ison tilkun ruskeata plyyssiä. „Otahan wain, lapsi kulta!” Gabriel kehotteli; „tästä tulee oivat turkit teidän Genovealle, jos ne wanhat turkit olisivat kulumet kumaties!” Jonka jälkeen hän työnti koko kasan noita waatetilkkuja tytön käteen.

„Eikö se maksanut mitään?” tyttö kysyi pelonalaista fena.

Se ei maksanut mitään. Siisun filmit kirkastuivat. „Kiitos, kunnia, kyllä isä joutuu hyvälle miehelle, kun kuulee kuinka hyvän kaupan olen tehnyt!”

Käsitkään, Siisu waatekäärä kinalossa, poistuimme puodista. Tultuamme asuntomme kohdalle hän irroitti kätensä minun kädestäni ja juoksi kadun poikki kestikiewariin, niin kiireesti juoksi että mustat letit niskassa heilui...

Päivällisen jälkeen seisoin talomme ovelle ja sydämeni tykki; sitä näet mielessäni hautoilin rohkenisinto pyytää isältäni jo ensimmäiseen näytelmä-iltaan pääsöpiletin hintaa. Olisin ollut aiwan tyytyväinen seisomasiinaan eikä piletin hinta ollut kuin kymmenen penniä koululaisilta. Waan ennenkuin olin päässyt selville pyytääkö isältä wai heittää näytelmän katsominen tuonnenmaksii, jo näin Siisun juosta wiilettävän kadun poikki minun luokseni. „Jä

tämän lähetti!" hän huusi ja ennenkuin olin ehtinyt nähdäkään mitä hän oli käteeni pitänyt, oli hän jo palannut jamaa tietä takaisin. Waan kourassani oli punanen kortti, jossa oli luettava selvästi: „Ensimmäisellä tuolirivillä.“

Katjoesfani festifiemariin päin, se pieni mustatukkainen mies viittoi minulle molemmilla käsilillään, hänen seisossaan toisen ferrofien muutamassa attunaukossa. Nnytkäntin päätäni vuorostani minä. Hyviä ihmisiä mahtawat olla nuo nuffi-teaatterilaiset! „Siis huomenillalla,“ hoin itsenäni, „huomenillalla ja — ensimmäisellä tuolirivillä!“

* *

*

Olethan käynyt tämän kaupungin metsästyshydistyksen vanhassa talossa Jon Vaitakadun warrella; portilla oli siihen aikaan maalattu komea metsämiehen kuva, julka hatussa ja kivääri olalla. Rappeutuneempi oli se talo silloin kumminkin kuin tänään. Ei ollut tuossa yhdistyksessä kuin puoliväliin kymmentä jäsentä. Ne pikarit, ruutisarvet, kellonwitjat ja muut tieji kuinka monena miespolvena yhdistykselle lahjoitetut funniapalkinnot olivat joutuneet tielle tietämättömälle wähitellen. Puutarha, jossa tuo talo on, oli heitetty wuohille ja lampaille laitumeksi. Tuossa kaffierrofijessa talossa ei asunut kukaan eikä sitä käyntänyt kukaan; muitten talojen rinnalla, jotka elivät

haman kadun varressa, oli metsästyshdistyksen talo peräti ränsistynyt; ainoastaan tuossa isossa salissa yläterrasssa, jossa seinät olivat kalilla malkeiksi rapattu, voimisteliat ja kuleksivaiset silmänkääntäjät näyttivät taikatemppujaan. Silloin aukeni se suuri portti, johon oli maalattu metsämiehen kuva.

... Ikäväksi kävi illan odottaminen; ja viimeiset minuutit kaikista pisimmät olivat, sillä isäni ei laskenut minua ennenkuin oli viisi minuuttia waita seitsemän, jolloin näytelmän oli määrä alkaa. Hän arveli muka, että kärsivällisyyden harjoitus oli varsin tarpeellinen, jotta sitten teatteriin tultuani istuisin hiljaa ja yhdessä lohti.

Wihdoinkin tuli se ikävöity hetki. Iso portti oli auki ja paljo väkeä tulwaili sisään. Sillä siihen aikaan löytiin vielä mielellään tällaisissa huveissa, koska isompiin kaupunkeihin oli pitkä matka eikä kulkuneuvot olleet niin hyviä kuin tänään; ei oltu siis vielä kowin vaativaisia, koska ei oltu noitten isompain kaupunkien isompia lystejä nähty. — Rappusia ylös mentyäni näin siellä Eijun äidin, joka istui ovella owirahoja vastaanottamassa ja pääsöpilettejä. Menin hänen luokse niinkuin tuttawan luo mennään, hymysä suin, ja tervehdin häntä; waan hän istui myötkänä ja jäykänä, otti wain kylmästi vastaan piletini, aiwan kuin jos en olisi hänen perheensä kanssa ollut koskaan misjään tekemisissä. — Wähä nolona astuin saliin. Odotuksessa kun oltiin mitä tulla piti ei juteltu kuin puoliääneen. Pari eli kolme

musikanttia soitti sitä paitsi. Seti sisään tullessani huomasi esiriipun, joka oli punanen ja kiinnitetty soit-tajain paikan yläpuolelle. Esiriipun keskelle oli maa-lattu kaffi pitkää torvea ristiin kultasen kanteleen pääl-le; ja minua silloin ihmetytti, että torvien suuttimis-ta riippui naamurit itsestäänkin, ikäänkuin olisi torvet pistetty naamurein tyhjiin filmiin; ja toinen naamuri oli totinen, toinen hymyssä suin. — Kolmelle ensim-mäiselle penkkiriville oli jo katsojia mennyt istumaan; minä menin taaemmas, neljännelle penkkiriville, jossa huomasi muutaman koulutowerini istuvan vanhem-painja wieresessä. Ne penkit, jotka olivat takanamme, olivat jonkun verran korkeammalla, niin että taaim-aiset penkit, niin sanottu „falterin“ penkit, olivat hywinkein niin paljo lattiaa ylempänä että mies mah-tui seisomaan alle. Sielläkin näkyi olevan paljo wä-keä, waan aiwan selvästi en tunnustanut erottamaan, sillä huonetta ei ollut valaistamassa kuin moniaat talikyn-ttilät, joita oli pistetty seinään naulattuihin, lätkisiin jalkoihin; ja hirsistä salwettu katto oli jotenkin musta. Naapurini, se koulutoweri, alkoi kertoa minulle jotain koulussa tapahtuneesta tapauksesta; waan minua ih-metytti tuo, sillä huomioni oli kerrassaan siinä puna-ressa esiriipussa torvineen naamurineen. Sitä aikaa-kaan kuin jo alkoi liikkua jotain salaperäistä tuon esi-riipun takana. Vielä muuan hetki, niin jo kuului muutaman kellon kilinä ja katsojat heittivät heti kes-ken keskenäisen haastelunsa; samassa esiriippu äkkiä nousi ja lensi kattoon.

Näyttämölle katsellessani jouduin tuhat vuotta sitten olleeseen aikauteen. Näin nimittäin keskiaikaisen linnan kartanon tornineen nostosiltaineen; keskellä seisokeli takki vähäläntää, kyynärän pituista miestä wilkkaassa keskustelussa. Toinen, mustapartainen, jolla oli päässä hopeinen kypäri ja hartioilla kullalla kirjattu viitta punasen alusvaatteen päällä, oli kreivi Siegfried; hän näet oli menossa sotaan muhametinuskoisia vastaan ja taksii linnanwoudin Golon, joka seisoi vieressä, yllään sininen, hopealla kirjattu takki, jäämään linnaan kreivin puolisolle Genovevalle turvaksi. Waan seäärä huoneenhaltija Golo oli oleminaan kowasti huolissaan ja kielsi muka rakasta herraansa lähtemästä kowakouraiden vihollisten kanssa taisteluun. Näin rupattellessa keskustellen nuo takki nallikkoa käänsi päätään milloin minnekin päin ja heittelivät käjiään tiimaasti. — Silloin kuului nostosillan takaa tornen toitoista eikä aikaakaan, niin jo ilmaantui kaunis kreivin puoliso Genoveva, heleän-sininen hame yllään, tornin suojasta ja tarttui hellästi kreiviin syliksi setä lausui: „Siegfried kultaseni, älähän lähde pakanain kanssa taisteluun, he murjoowat sinun!“ Waan eihän kreivi warotuksista wälittänyt; kerran vielä tornen toitoitus ja kreivi arwoikkaan näköisenä ja kenoseltäisenä lähti sillalle kämelemään kartanosta pois; aiwan selwästi kuuli aseellisen joukon marssiwan. Se paha Golo oli nyt linnassa isäntänä.

Siihen tapaan jatkettiin näyttelemistä; tiedät tuon, koska lienet koulussa lutenut kertomuksen Kreivi

Siegfriedistä ja hänen Genovevasta — Minä olin vallan haltioissani, arvaathan tuon: ihmeellistä kuin-
ta jukkelasti ne liikkuiwat nuo nuket, ihmeellistä kuin-
ta taitavasti ne osasiwat puhua, sillä heidän suusta-
han se puhe näytti lähtewän todellakin — kaitki oli
minusta niin ylönn kummallista.

Toinen näytös ihastutti minua yhä enemmän.

— Vinnan palvelijain joukossa oli näet muuan nant-
tiinimaatteisiin puettu mies, nimeltä Rasper. Se poika
vasta wikkela oli, nakkea napakatti; leikkiä hän las-
koma, niin että kaitki katselijat remahteliwat wä-
hällä iijoon nauruun. Hänen nenässään, joka oli suu-
ri kuin mitähän makkara, mahtoi olla saronat, sillä
hänen nauraa hohottaessaan nakkelehti hänellä nokka,
aiwan kuin hän ei olisi mitenkään nauruaan hillitä
tyennyt. Sen ohessa aukasi hän ison suunsa, jolloin
leukaluut naksahtiwat aiwan kuin vanhalla pököllä.

„Kopjis!“ hän huusi näyttämölle juostessaan,
jonka jälkeen alkoi puhua ijoilla peufaloillaan, jos nak-
telemista saattaa puhumiseksi sanoa. Ja kun se wei-
tikka katsoi kieroön, niin kaitilta katsojilta meniwät
silmat heiltäkin nurin päässä. Oli se aika wekkuli,
oli tosiaankin!

Tuli siitakin lystistä loppu wihdoinkin; ja istuin
taas kotona syömässä lämmintä rotkaa, mintä äitini
oli pannut eteeni. Isä istui muutamassa nojatuolis-
sa piippua poltellen. „Oliko hupaista, Nikke?“ hän
kysyi.

„En tiedä, isä,“ vastasin ja pistin lisää rotkaa

lufitalla poisteeni, sillä pääni oli vielä pyörällä siitä tatsselemijestä.

Hän villasi minuun suu hymysä ja sanoi: „Kuulehan, Niffe, lieene paras, että pysyt erilläsi tuosta nuffiteaatterista, sillä jaattaa lopulta käydä niin hullusti, että nufet pahufjet altawat juosta peräsfäfi kouluun.“

* * *

Isä oli oikeasja. Ne lastuesimerkit, joita opettaja antoi meille seuraavana tahtena päivänä, olivat minusta niin vaikeita että jo uhattiin jiriää minua, jota olin ensimmäisellä luokalla, alemmalle paikalle. — Kun minun piti laskea tätä lastu-esimerkkiä: „ $a + b = x + c$ “, niin alkoi arvaamattani joida kormisfani kauniin Genovevan timeä linnunääni: „Ah Siegfried kultafeni, entä ne pahat pakanat mufertawat finua!“ Kerrantfin — waikka ei kukaan sitä nähnyt — firjoitin „ $x +$ Genoveva“ tiwitaufuuni. — Muutamaman yönä huufin unisfani „ropfis“, eikä aikaataan, niin fe Rasper weitikka hypähti wuoteelleni, asetti tynnäspäänsä kummalletkin puolelle päätäni tynnyyn ja huufi irwisfä fuin, päättään nuyfyttyäen: „Ah finua, kultatäpysfeni, ah finua, kultatäpysfeni!“ Ja sitä fanottuaan fe weitikka nokallaan alkoi takoa minun nokkooni, niin että heräfin. Silloin huomafin, että fe olitin wain unennäköä.

Raikkia tuota pidin salassa enkä hiiskunut wanhemmilleni niin mitään siitä nuffinäytelmästä. Waan seuraavana sunnuntaina kun kaupunginpalmelia taas kulki kaduilla ja huusi kadurristeyksissä: „Tänään illalla metsästysyhdistyksen talossa näytellään *Tohtori Faustin manalan-matka*, nelinäntöksi-nen nuffinäytelmä!“ — niin en jaksanut malttaa mieltäni enää. Siiviskelin isäni ympärillä niinkuin kissa kuuman wellin ympärillä; ja lopultahan isä hoksasi, waikka en puhunut mitään. — „Nikke“, hän sanoi, „jos et pääse näytelmää katsomaan, sydämme si patahtuu kohtikiltään; entäpä on paras, että saat kerrankaan kylläلتäfi nähdä tuota kummaa.“ Ja hän heitti minulle kymmenen penniä owirahaa.

Seti juoksi ulos; wasta kadulle tultuani selwiji minulle, että oli kahdeksan tuntia vielä näytelmän alkamiseen. Juoksi Jsoa Uutta kätua metsästysyhdistyksen taloa kohti. Enkä malttanut olla menemättä siihen puutarhaan, jossa tuo talo teatterineen oli. Entäpä saan nähdä noitten nuffien kurtistelewan affunoista! Waan ensinnä piti minun mennä puiston kautta, jossa oli isoja, korkeita lehmukfia ja kastanjapuita. Olin vielä kahdella päällä muka, rohkenisinko mennä sisään. Waan samassa puski muuan iso wuohi, joka oli puutarhasa laitumella, minua selkään jotta lensin kymmenkunta metriä etemmäs. Se tehoi; katsoessani ympärilleni, huomasiin olevani jo keskellä puistoa.

Oli kolkonpuoleinen synspäimä; puut pudotteli-

wat jo kellertäviä lehtiä. Muutamat lokit lensivät samasta päin pääni yli. Ei näkynyt ei kuulunut ihmistä yhtään. Sitain askelin astuin rikkariuhoisella polulla, kunnes saavuin muutamalle kiviselle pihalle, jonka toisessa päässä näkyi metsästyshdistyksen talo. — Miwan oikein! Siellä oli kaksikokkinen pihalle päin; waan tyhjät olivat ja mustat, enkä nähnyt yhtään nukea kummasakaan. Alkoi tuntua hieman kaa-mealta hiljaisuus.

Silloin näin kuinka muuatta ovea raotettiin ja samassa pistäyksi pieni, mustatukkainen tytönpää omen raosta ulos. „Viisu“, huusin.

Hän katsoi minua filmät rengallaan. „Sinäkö täällä? Mihin sinä olet menossa?“

„Muuten wain, kävelemään läksin. Waan kuulohan, Viisu, joko sitä ilweilijä näytellään?“

Hän naurahdi ja pudisti päätään.

„Waan mitä warten sinä olet täällä?“ kysyin ja juosta wiilletin pihan poikki.

„Jää odotan; hän meni kotiin laulaa ja nauvoja noutamaan.“

„Joksi olet, Viisu?“

„Enkä ole; sinähän olet täällä sinäkin.“

„Tarjoitin sitä, että onko äitisi täällä?“

„Äiti meni kotiin laittamaan nukkein vaatteita; Viisu on aivan yksin.“

„Kuule, Viisu! Olisi kowin hupaista nähdä sitä nukea, jota Kasperiä sanotaan, lähempää.“

„Sen nokkaako?“ Viisu kysyi eikä kohta juos-

unut. Hetken tuumailtuaan hän sanoi: „No tulehan, waan joutuun ennenkuin isä tulee takaisin.“

Sen sanottuaan meni hän edellä ja minä perässä jyrkkiä rappusia ylös.

Oli melkein pimeä siinä suuressa salissa; sillä attumat olivat kaikki näyttämön takana kartanolle päin. Minoastaan rikkinaisen esiripun moniaista reijistä tuli valoa jonkun verran.

„Tule!“ Liisu kehotteli ja lykkäsi syrjään muutamman seinän wieresessä riippuvan waate-owen: siitä pu-jottelimme sisään siihen ihmeelliseen taiteen-temppeliin.

— Waan surkealta pyhättö näytti näin takaa kun kat-jottiin; lautoja ja riukuja hajan hajan ja niitten päälle kirjavia waate-repaleita ripustettu: jemmoinen oli se paikka, missä olin ihmeekseni nähnyt pyhän Genovevan astuskeleman.

Waan liian aifuista oli surkutteluni: tuossa, muutamasta rautalangasta, joka oli kummastakin pääs-tä kiinnitetty kahden seinän väliin, oli riippumassa kaksi noita ihmeellisiä nukkia. Waan olivat minusta jelin, jotta en erottanut mitä nukkia ne oli.

„Missä ne muut ovat?“ Liisulta kysäjin! sillä olisin mielelläni nähnyt kaikki nukket yhtäaika.

„Tässä arkussa,“ Liisu vastasi ja pienellä nyr-killään takoi muutamman arkun kantta. „Nuo kaksi tuossa ovat jo langoista riippumassa; menehän katso-maan vähä lähempää wain! Siellä on Kasperikin, se hywä ystäväsi.“

Kaspero se oli, todellakin. „Esiintyykö hän tänään taas?“ kysyi.

„Tottakai tänäänkin! Joka ilta se esiintyy!“

Kistissä käsin katselin lauan aikaa tuota hupaista weitikkaa. Siinä hän roikkui seitsemästä langasta; pää retkotti hänen rinnallaan ja suuret silmänsä oli liotettu lattiaan; punanen nokka oli kuin mikäähän miehen, leveä ja tiiltävä. „Kaspero, Kaspero“, sanoin itselleni, „surkeanapa siinä olet roikkumassa!“ Silloin oli minusta kuin olisi hän vastannut: „Maltahan, weli kulta, illalla saat nähdä minua taas ilwehtivän!“

— Omia ajatustjani kuulin wai Kasperiko noin wastasi, en osaa sanoa.

Katsoin Riisun päin. Hän oli kadonnut. Katetitkin hän oli mennyt portille katsomaan tulistiko sieltä hänen isänsä jo. Silloin kuulin hänen hirttawan salin ovelta: „Älä wain koske nukkii!“ — Waan enhän malttanut jättää niitä rauhaan. Hiljaa nousin muutamalle pentille ja rupestin nykäsemään noista laangoista, leutaluut lofshtiwat ja suu auteni, käsiwarret alkoivat nousta, wieläpä peukalotkin liikahtaa sillä ihmeellisellä taidallaan. Tämähän oli wallan mukawa; en ollut luullutkaan, että nukkiteatteri oli näin muutaton. Waan Kaspero ei heittänyt käsiään kuin eteen ja taakse; kumminkin olin nähnyt että se osasi heittää ne siwullekin, toisen käden oikealle toisen wasemmalle, wieläpä päänsä päällekin oli ne wiskannut ferraan. Minä nauhoista nykäsin, toisesta ja toisestakin, waan ei lykästänyt, ei sittäntään, waikka kädelläni toin hänen

täsiwarta sujuttaa. Waan silloin kuului hiljainen naksaus Kasperin rinnasta, joka minua hieman säp-
sähtti; entä pahussessa oli jotain särkynyt entä uskal-
tanut enää siihen kajota ensinkään.

Laskeusin hiljaa penkiltä lattialle; ja huusihan
samasja salista Viisukin minut luokseen. „Joudu, jou-
du!“ hän hoputti minua, kun rappusia juoksin alas!
„oikeastaan ei olisi mun pitänyt sua laskea tänne en-
sinkään; waan olkoon, onhan sulle ollut lysti nukkeja
nähdä!“

Mielessäni oli se naksaus. „Vieneekö tuo noin
wähästä särkynyt!“ koin lohdutusta puhutella itselleni.
Eikä aikaakaan, niin olin jo juossut portaita alas ja
olin kartanolla jälleen.

Oli miten oli, selwä oli, että Kasperin oli puus-
ta tehty nukki; waan Viisu — se se wasta mukawa
oli, joka oli niin ystävällisesti laskenut minua katso-
maan sitä nukkiteatteria! — Tosin oli hän sanonut,
että muka oikeastaan ei ollut hänellä lupa siihen, sa-
laa isältään oli hän suostunut. Waan se minun tun-
nustaa tähtyn — häpeäkseni — että tuo salaperäisyys
ei ollut wastenmielistä ensinkään; päinwastoin juuri
sen wuoksi, että oli kielletty teatterin katsominen syr-
jäisiltä, oli minusta mieluista sinne mennä; ja luulta-
wastikkin paistoi tynnywäinen mieli kaswoistani, pala-
tesfani puiston kautta Isolle Uudelle kadulle ja kotiin
mennessäni.

Minoa mikä wähin häiritfi lewollista, tynnywäis-
tä mieltäni, oli se naksaus, mikä oli kuulunut Kasper-

rin rinnasta; enkä sinä päivänä, waikka olisin ollut missä toimesta hymänsä, päässyt rauhaan siitä naksauksesta. Itävä oli sitä muistaa.

* *

*

Sunnuntai-iltana kahdeksaa kädessä oli metsästyshyönteisten taloon tullut paljo wäkeä nuffi-ilweilijä katsomaan; tällä kertaa oli minulla seisomasiija, joka oli perällä huonetta, lattiasta pari kynnärää korkeammalla, ja josta olin maksanut kymmenen penniä. Tällihynttilät paloiwat ja kaupungin-musikantit soittiwat. Esirippu lensi kattoon.

Korkeakattoinen huone oli nähtävänämme. Ouppinut tohtori Jausti, yllään musta, pitkä takki, istui siinä ison kirjan ääressä, ja päiwitteli sitä, että siitä hänen iposta opistaan ei ollut mitään rahallista tuloa, eikä muutakaan hyötyä muka; hänellä mies paralla ei ole edes enää eheätä takkiaakaan ja welkoja yhä wain lisää karttuu; ei muuta neuwoffi kuin paholaisen kanssa muka on ryhtyminen wahmaan liittoon. — „Kuka minua amufseen huutaa?“ wafemmalta kuului ääni kamalasti kysymän huoneen perältä. — „Jausti, Jausti, älä suinkaan paholaisen kanssa liittoon rupea, waro, ystäwä rakas!“ toinen ääni warotteli ja kielsi; se ääni tuli oikealta käsin. — Waan Jausti rukka ei ottanut wauria, waan lupautui paholaisen omakfi wafite. — „Woi, woi sinun sieluasi, mies parla!“ kuului enkelin ääni

laujuman aivan kuin olisi kuullut tuulen suhinan; waan wäsemmalta käsin kuului naurun hohotusta. — Silloin kolkutettiin ovelle. „Anteeksi, teidän ylhäisyydenne!“ Jausti palvelia Wagneri lausui sisään tulesjaan ja pyysi, että hänelle sallittaisiin apulainen ottaa talon askareita taitenlaisia toimittamaan, jotta hän saisi joutoaikaa kirjallisiin opintoihin. „Muuan nuori mies, nimeltä Kasperi, joka on erittäin lahjakas ja hyvänluontoinen, on apulaiskeskeni tarjoutunut“, hän janoi. Jausti nyökkäytti päätään ja vastasi: „Hyvä on, Wagneri rakas, suostun pyyntöösi aivan kernaasti.“ Sen jälkeen poistuivat molemmat huoneesta.

„Ropis!“ huusi Kasperi, se naffea napakatti, ja hyppähti näyttämölle niin että heilahti selässä reppu.

„Hyvä on!“ ajattelin mielessäni; „hän on siis terwe vielä ja osaa sukkelaasti liikkua aivan kuin viime pyhänä ihanan Genovevan linnassa!“ Ja olipa ihmeellistä; edeltäpuolenpäivän kun sitä tarkastelin, oli se minusta waan ilmanakuinen puuwauma, mutta nyt se jo ensi sanallaan näytti ihtaen eläwältä.

Ketterästi tepasteli se lattialla edestakaisin. „Anna, kunhan isäntäni olisi nyt näkemässä; hän warmaan ihastuisi isihymäksi! Hänellä oli aina tapa sanoa: Kasperi, anna sinä asioillesi lentoa! Ja kyllä ne nytkään owattin korkealle lentämässä; sillä minä woin lennättää wähan kutakin waitka katolle asti!“ Samassa hän tapaili lennättää reppuaan ylös lattoon; ja se lenjikin juuri kuin tuulispää olisi sen temmannut, se lenji ihan katonlakeen; mutta — Kasperin kädet oli-

matkin jänkistyneet siihen patukseen paikkaansa; se riuh-
toi, mutta kädetpä waan eivät ottaneet noustakseen
ylös vahtusen wertaa.

Kaspero puhui, mutta muuhun se ei pystynyt.
— Näyttämön takaa kuului hälinää, siellä puhuttiin
kiihkimalla, mutta kiiwaita sanoja; näyttelemisestä ei
nyt tainnut tulla sen enempää.

Sydämeni mykistyi yhteen paikkaan: kylläpä
tästä tuli siemät kolttojet! Oliin kernaasti puitti-
nut matkoihini, mutta sitäkään en oikein ilennyt. Jos
siellä nyt vielä Piisu rukalle tapahtui jotakin ja mi-
nun tähteni!

Samassa rupefi Kaspero siinä lavalla surkeasti
ulisemaan: — pää oli nyötähtänyt rinnalle, kädet roik-
kuivat hermottomina pitkin siwuja. Balwelia Wagneri
tuli silloin esiin ja kysyi, että mitä se Kaspero niin
surkeasti parhau.

„Woi minun hampaitani, hampaitani!“ Kas-
peri woihkaili. „Ystävä rakas“, Wagneri hywäili,
„annapas kun minä katson suuhusi!“ — Siinä kun
hän tarttui Kasperin isoon nendään ja tähysteli hänen
leukaluittensa lomiin, astui Faustikin jälleen huoneeseen.
— „Suokaa anteeksi, teidän ylhäisyytenne“, Wagneri
ilmoitti, „en uskallakaan ottaa tätä nuorta miestä pal-
welukseeni; se pitää toimittaa tuossa paikassa lajaret-
tiin!“

„Kawintolako se on?“ Kaspero uteli.

„Ei, weliseni“, Wagneri selitti, „se on teurastus-
huone. Siellä kiskotaan sinulta wiisauden hammas tu-
pestaan ja silloin pääset siitä tuskastasi.“

„Voi minun päiviäni“, voivotteli Kasperi, „sitäkö nyt vielä puuttui! Wai wiisauden hammas! Mutta sitä ei kenelläkään meidän perheessä ole ollut! Silloin on varmaan minun kasperi-toimenikin men-nyttä?“

„Kaikkeapas kuulettanee, ystäväiseni“, lohduttelei Wagneri; „palvelia, jolla on wiisauden hammas, se se minulle vasta kaluksi käypikin; kelpo wälikappaleet ovat yksistään meitä oppineita ihmisiä warten. — Mutta hänellähän on weljenpoikakin, joka myöskin on tarjou-nut palvelukseensa. Ehkä teidän ylhäisyytenne su-waitsee...!“ ja hän kääntyi Faustin puoleen.

Tohtori Fausti myöskäntti armollisesti päättään.

„Tehkää mielenne mukaan, Wagneri ratas,“ ja-noi hän; mutta älkää wiivytelkö minua enään jouta-willa jaaritukillanne, jotta saisin rauhassa jatkaa wel-houden tutkimuksiani.“

— — — „Kuuleppas, naapuri hywä“, sanoi wierustowerilleen eräs räätälinjälli, joka siinä edessäni naljotti aitaufsen warassa, „tuo ei kuulu lainkaan näy-telmään; olen äskettäin nähnyt sen esitettävän Seifers-dorffissa“. — Toinen siihen wastasi waan: „Olehan waiti, hölmö“ ja töytkäsi häntä nyrkillään kylkeen.

— — — Näyttämölle oli sillä wälin astunut toinentkin Kasperi, joka oli täsmälleen kipeän setänsä kaltaisen, puhuihin ihan samalla tawalla; hänellä kui-tenkaan ei ollut sellaista liikkuvaa peukaloa, eikä hä-nen suuressa nenässäänkään ollut saranata...“

Hengitin taas helpommin, nähdeskäni, että näy-

telmän esitys meni jälleen entistä rauhallista menoaan, ja pian olinkin unhottanut koko ympäristöni. Nyt esiintyi itse paholainen Mefistofeles näyttämölle, päällään tulipunainen kaapu, ohimoillaan pienet sarvet, ja Fausti kirjoitti werellään tämän kamalan sopimuksen alle:

„Käsitönnäntänellä vuotta pitää sinun minua palwella; sitten olen sinun omasi ruumiineni sieluni.“

Samassa katsoivat he siitä jo ilmaan, tuon paholaisen taikakaapuun werhottuina. Pikku Kasperiin eteen tuli ylhäältä tawattoman suuri sammakko, jolla oli yölepakon siivet. „Tämäkö linnun selässä pitää minun ratastaa Barman kaupunkiin?“ huudahti Pikku Kasperi; ja kun tuo kamala ratsu siihen waan nyökäytti naljapäättään, astui Pikku Kasperi sen selkään, ja niin he menivät samaa tietä kuin edellisekin . . .

Olin asettunut seinustalle nähdäkseni paremmin muitten katsojain päitten yli. Nyt kurahti esirippu taas ylös ja viimeinen näytös alkoi.

Tuo Faustin ja paholaisen välillä tehtyyn sopimukseen merkitty aika, „käsitönnäntänellä vuotta“ näet, oli nyt mennyt. Fausti ja Kasperi olivat molemmat taas kotikaupungissaan. Kasperiä oli tullut yöwahti; hänen wirkanaan oli kulkea pitkin kaupungin katuja öiseen aikaan ja huutaa kellonlyöntejä:

„Kuulkaa, te herrat, mun sallikaa sanua,

Guckoni teki taas tufastani wanua;

Warokaa waltaa affain te moista!

Kello on lyönyt jo taas käsitönnäntä!“

Kaukaa kuului toriinkellon ääni kun se lyöpi kahtatoista. Silloin huojuu Fausti näyttämölle; hän koettaa rukoilla, mutta pelkkä parku ja hammas-
ten kiristys kuuluu hänen suustaan. Mhäältä kuuluu jyrijevä ääni:

„Fauste, Fauste, in aeternum damnatus es!“*)

Samassa tulee kaffi mustaharjaista paholaista alas tulijateessa, ottaakseen haltuunsa tuon furjan Faustin. Silloin tuntui kuin laudat olisivat luistaneet jalkaini alta. Kumartuessani tuota lähemmin tarkastamaan, kuulin kuulevani jonkinlaista huisketta pimeästä komeroista allani. Kuullosin tarkemmin: se tuntui lapsen itkunsekaiselta waiteroimiselta. — „Eiisu!“ juolahti mieleeni; „jospa se olisikin Eiisu!“ Kuin rastaas kiwi jyskähti pahatefoni taas omalletunnolleni; minä viihi nyt enään tohtori Faustista ja hänen helvetinmatkastaan.

Sydämmeni jyskyttäessä pujottelin katselijajoukon läpi laudoista rakennetun penkkirivin laidalle. Suttelasti puitahdin siitä alla-olevaan pimeään komeroon, jossa seinän viertä pitkin saatin aivan suorana kulkea; mutta siellä oli niin pilkkosen pimeä, että myötään milloin mikin rima tahti riuku kipeästi kosti minuun; niitä siellä oli huiskin haiskin.

„Eiisu hoi! missä olet?“ aloin huutaa. Myhkytyksiä oli vasta kuulunut, waan sitten seurasi yhtäkkiä hiljaisuus, mutta ihan äärimmäisessä komeron so-

*) Fausti, Fausti, olet iantaittisesti tuomittu mies parla!

pukassa huomasi samalla jotain liikkuvan. Kom-
puroin edelleen komeron päähän asti, ja — siellä is-
tuin tyttö rukka yhdessä käppyrässä, pieni pää vai-
puneena helmaan.

Nytäsin häntä ja kuistaisin: ”Viisu! oletko se
sinä? Mitä istut täällä?”

Hän ei vastannut, alkoi vaan uudelleen nyyh-
tyttää.

”Viisu rukka! mikä sinulla on?” kyselin toistami-
seen. ”Sanohan nyt edes ystäväänsä jana!”

Hän kohotti hiukan päätään ja janoi: ”Mitä
minun pitäisi sitten sanoa? Tiedäthän sen itsekin, et-
tä sinä sen Kasperin järit” . . .

”Minähän sen tein, Viisu!” vastasin puoliää-
neen: ”jita pelkään itsekin”.

”Sen sinä teit, waikka varottelin”.

”Viisu, mitä neuvoji?”

”En tiedä!”

”Mutta mitä siitä seuraa?”

”Ei sinulle mitään!” Hän alkoi taas ääneensä
uifuttaa. ”Mutta kun tulen kotia, jaan wit-
soja.”

”Sinäkö witsoja, Viisu!” — Olin kerrassaan
nolostani. ”Mutta onko isäsi todellakin niin ankara?”

”Ei, isäni on hyvä!”

”Iiti siis! Ah, kuinka minä vihasin tuota rou-
vaa, joka kylmätköisena kuin mitähän puupölkky aina
istui sen rahalaatikkonsa vieressä.

Samassa kuului näyttämöltä Piffu Kasperin ää-

ni, kun se huusi: „Tämä näytelmä on nyt lopussa. Tule, kuomaseni, mennään pois ja pistetään pitku polskatji!“ Ja samassa filmänräpähdyksessä alkoi kuulua päämme päältä jalkojen töminää ja kopsetta; penkit tyhjentyivät myöskin ankaralla kolinalla ja ihmiset tunkeilivat ovesta ulos; viimeisenä poistui kaupungin soitonjohtaja joukkoineen, kuten arvelin siitä että paasiviulu kumarteli seiniin ja ovenpieliin käydessään. Wähitellen syntyi aivan hiljaisuus, ainoastaan näyttämön takaa kuului vielä Tandlerin awioparin ääni kun he keskellä puhelivat. Hetkisen perästä tulivat he katseliain puolelle, ensiksi soittajain pöydän luo, sitten kulkiwat pitkin seinäviertä sammutellen kynttilöitä, jotta huoneeseen tuli wähitellen yhä pimeämpi.

„Kunpa nyt waan tietäisin, mihin se Piisu on jäänyt!“ kuulin herra Tandlerin sanovan waimolleen, joka askarteli toisella puolen salia.

„Missä sen sitten pitäisi olla!“ huusi hän wastineeksi; „je nyt kummallinen kapine; laitetitin se on juosfut majatalolle!“

„Etkö, kuules“, wastasi herra Tandler, „et enää rakastakaan lastamme. Hän on hellä ja hyvä lapsi kuitenkin!“

„Minäkö liian ankara!“ äkäili Piisun äiti. „Sen pitää saada rangastuksensa, sillä se tietää sangen hyvin, että tuo kaunis puurauwa on perusin isävainajaltani! Sinä et pysty sitä koskaan korjaamaan ja mikä on Pitku Rasperin sen ison rinnalla!“

Awioapuolijoin kinastelu taukosi sitten hetkeksi.

Minä olin tynnyrinyt Viisun viereen. Piletimme toijamme kädestä ja istuimme hiljaa kuin hiiren poikaset.

„Waan kutapa käski minun sallia, että tätä jumalatonta näytelmää ollenkaan ruvettiin enää esittämäänkään! Isä wainajani ei lopulla itäänjää enää sitä lainkaan juwainnut“, akka taas alkoi porista miehelleen; kuulinne selwästi hänen puhetta, sillä hän seijoi aivan päämme päällä.

„Määhän nyt, rakas Raakelini!“ lohdutteli herra Tandler toiselta puolen huonetta; „isäsi olikin hywin omituinen mies. Tämä näytelmä lyöpi kuitentkin aina hywin rahoiksi, ja minusta on siinä erinomaisen hywä opetus ja esimerkki monellekin jumalan-tieltäjälle tässä matoisessa maailmassa.“

„Olemme sen kumminkin nyt viimeisen kerran tänään esittäneet, sillä hywä!“ akka äkästi tiusti.

Herra Tandler waimeni. — Yks ainoa tynntilä paloi enään ja awiopuolisot tekivät poislähtöä. Kuistafin Viisulle: „Viisu! Me jäämme tänne lufon taka.“

„Antaa heidän mennä“, Viisu wastasi; „minkäpä mahdamme? Minä en kuitenkaan lähde täältä pois!“

„No, silloin jään minäkin tänne!“

„Mutta mitäs janowat isäs ja äitis?“

„Sittenkin jään sinun luokse!“

Nyt paukusti jo salin ovi kiinni; — sitten mentiin rappusia alas, vieläpä kuulinne kuinka iso ulko-ovi, joka wei kadulle, paiskattiin kiinni.

Siinä me nyt istuimme. Warmaankaan yhteen

neljännesuntiin emme hiistähtaneet janaakaan toisillemme. Onneksi johtui mieleeni, että minulla on kaksi lämpöistä niskakakkua taskussani; olin näytelmää katsomaan tullessani ostanut ne sillä lantilla, jonka äidiltäni olin saanut. Kakut olin jo ihan unhottanut. Pistin niistä toisen Eijun pieneen kätöseen; hän otti sen, eikä puhunut mitään, ikäänkuin se olisi ollut asiaan kuuluvaa, että minä pidin huolta hänen illallistestaan. Sitä aloimme syödä natustelevaan tuota makupalamme; ja pianhan se oli syötynä. — Noustun seisokaeni esitin: „Muemään tuonne näyttämön tafa, siellä on valosampi; luullakseni on siellä ulkona nyt tuutamo!“ Ja Eiju antoikin nyt minun taluttaa itsensä noiden ristirastiin pantujen riukujen lomitse saliin.

Puikahdittuamme näytelmä-tojun verhojen taakse, näimme kuinka kirkkaasti kuu paistoi puistonpuoleiseen ikkunaan.

Nuorassa, josta mulleja liikutettiin ja jossa aamupäivällä waan nuo kaksi mulleä liikkui, oli nyt koko se komppaniia, joka kappaleessa esiintyi. Siinä riippui nyt Fausti, tuo terävä- ja kalpea-kasvoinen tohtori, siinä se kaksjarvinen paholainen, Meïstopheles, jolle Fausti oli itsensä myönyt; siinä kolme mustaharjaista paholaista, ja hiukan alempana, sen siivellisen jammakon wieresessä, molemmat Kasperit. Känettöminä riippuivat ne nyt siinä kuun kalpeassa valossa kuin aaveet. Jon Kasperin laaja nenätorwi oli mielihyväkseni laskeutunut hänen rinnoilleen, olisimpa muuten pelännyt sen katjeellaan wainoowan minua.

Sittenkun me Viisun kanssa tietämättä mitä meidän olisi pitänyt tehdä, olimme kaveruneet nähtelmälavan telineille ja mihin milloinkin, lyhyistymme toistemme wiereen ikkunanlaudalle. — Ilkona oli alkanut riehua raju-ilma; taivaanrannalle vastapäätä kuuta nousi synkkä pilvenjänkkä; tuolla alhaalla puutarhas- ja voi huomata kuinka lehdet puista warisivat ja ko-koontuivat tuulen siättäminä kajoihin.

„Katsopas“, janoi Viisu ajatuksiinsa waipuneena, „kuinka se pilvi nousee korkealle! Nyt ei voi minun vanha hyvä tätini enään nähdä alas tairaasta minua“.

„Mitä vanha täti, Viisu?“

„Hän, jonka luona olin, kunnes hän kuoli“.

Taaskin katjelimme ikkunasta yön pimeyteen. — Kun tuuli ryntäsi taloa ja hataroita ikkunanruutuja vastaan, alkoi nuorassaan riippuvain, äskén niin hil-jaisten nukkien puijet käsiwarret ja jääret natista ja kalista. Käännyn sinnepäin ja näin nyt, kuinka ukkojen päät nyökkäilivät ja kuinka niiden jäykät käsiwarret ja jalat puikahtelivat toistensa lomitse. Samassa Jso Kasper leikautti päätään taaksepäin ja katjeli nyt minua wiisailla filmillään. „Nyt olisi parasta“, ajattelin itsekseni, „erota tästä seurasta wä-hän poikemmalle.“

Lähellä ikkunaa, kumminkin jifsi tarpeellisen mat-kan päässä, että näyttämöwerhot estivät näkemästä noita ilmas- ja wäikkywiä tanssioita, oli tuo juuri ar-ku; se oli auki; pari willaista waippaa, nähtävästi

nutkien arkkuun kättämistä varten, oli viiskattu siihen arkun yli.

Juuri kun olin siunepäin menossa, kuulin Liisun arkunalla oikein sydämmen pohjasta haukottelevan.

„Oletko väsyttisjä, Liisu?“ kysyin.

„En pikkuhataakaan“, haukotteli hän, ja hyferteli kättään: „mutta minua palelee niin koviin.“

Ja todellakin tuo iso huone oli kovasti jäähtynyt; minuakin tuntui jo vilustavan. „Tule tänne, niin tääreydynme näihin vaippoihin“, esittelin Liisalle.

Samassa hän olisin jo vieressäni ja jalli minun kuin hyvä lapsi ainakin kääriä itsensä vaippaan. Tuossa undesä asusjaan näytti hän perhosen kotelolta, josta kumminkin pisti esiin mitä heikkeitä lapsetasvot. „Arvaapaas mitä minä teen?“ janoi hän ja katsoi minuun suurilla, väsymyksestä rauenneilla silmillään, „pistäyn tuohon arkkuun, siellä on lämmin!“

„Se oli kelpo tuuma minustakin; verraten tuohon viistoon ympäristöömme, oli siinä sentään terve tullut olinpaikka, juurikuin pieni huone. Ja siinä samassa kyyhötimme me hullujet lapsirukat kaikessa mukavuudessa ja lujasti toisimme puristauneina tuossa korkeassa arkussa, selällä ja jaloilla ponnistellen arkun siwulaitoja vasten; sinne kuulumme kuinka raskas jalin ovi siellä etäämpänä mäilytti pihtipielijsjään, mutta me istuimme hyvässä turvasa ja kaikessa mukavuudessa.“

„Wielätkö sinua palelee, Liisu?“

„Niin hirveästi!”

Hän oli nojannut päänsä minun olkapäälleni ja silmänsä olivat ummessa.

„Koskahan minun hyvä iäni — — —” sopersi hän vielä; sitten huomasi minä hänen jäännöslähestä hengityksestään, että hän oli nukahtanut.

Olimpähän ikkunain vuutuini kautta näin vielä ulos. Kuu oli fufeltantunut taas esiin pilviwaippansa alta, johon se oli pitkän aikaa ollut piiloutuneena; vanha tätitulta voi taas vapaasti katjella alas tai waasta, ja minun mielestäni saikin katjella. Muuan jääreke kuun walosta sattui myöskin niille kasvoille, jotta nimmivat lähellä omiani; nuo mustat silmävipset olivat kuin jilkkiiset hetaleet hänen poskillaan, tuo pienoinen, purppurainen suu henki hiljalleen ja aina wäliin puhkesi nukkuvan rinnasta lyhyt niiskutus esiin; mutta sekin wihdoin lakkasi; vanha tati katjeli siis leppynä taimaasta. — En uskaltanut liikahtakaan. „Kuinka hirveän hauskaa olisi”, janoin itselleni, „jos tuo Siisu olisi sijarefi, jotta hän woisi aina olla luonasi!” Minulla ei nimittäin ollut ainoatakaan sijarta, ja kun en tuntenut mitään kaipuuta welimiehiintään, olin minä usein kuwitellut mielesjani elämää sijaren kanssa, voimatta sitä koskaan käjittää, kun minun towerini, joilla oli sijaria, niiden kanssa nätelivät ja tappelivat.

Sellaisissa ikäwissä ajatuksissani olin wihdoin tait nukahtanut, sillä muistan vielä kuinka ilkeitä unia näin. Kuulin istuواني keskellä näytelmäsalia; kymtti-

lät paloivat seinillä, mutta ei ketään muita kuin minä istunut katsojain penkeillä. Pääni päällä, ihan salin laipiossa, ratjasti Kasperi tuolla helvetin-linnullaan ja huusi huutamistaan: „Ilkeä weli! Ilkeä weli!“ tahi sitten taas walittawalla äänellä: „Woi käsiwärttani! Woi käsiwärttani!“

Silloin heräsin naurusta, jota kuului yläpuoleltani; ehkäpä myöskin kynttilän walosta, joka äkkiä sattu silmiini. „Siinä se nyt on linnunpesä!“ kuulin isäni sanovan, ja sitten ankarammalla äänellä: „Nouse pois fiellä, poika!“

Tuo ääni sai minun konemaisesti kawahtamaan ylös. Repäsin silmäni auki ja huomasin silloin isäni ja Tandlerin awiopuoliset seisovan arkkumme wieresessä; herra Tandler kynttilä kädessä. Mutta minunpa ei ollutkaan niin kowin helppo päästä arkusta ylös, kun Viisu, yhä fikkeästi nukkuen, lepäsi koko painollaan rintani päällä. Mutta kun jamasja pari luisia käsiä ojentaui häntä arkusta nostamaan ja näin rouwa Tandlerin kumartuvan ylitsemme, silloin kiedoin käteni pienen ystäwättäreni ympärille niin rajusti, että olin vähällä paiskata rouwa Tandlerin italialaisen olkihatun pois päästä.

„Ka, ka, tuota poitaa!“ rouwa tiuskasi ja astahi askeleen taaksepäin; mutta minä waan fieltä arkustamme aloin rohkeasti, jäästämättä lainkaan itseäni, selittää, mitä aamulla oli tapahtunut.

„Siinä tapauksessa, rouwa Tandler“, janoi isäni (kun minä olin sanonut sanottawani) ja tefi kädellään

helposti ymmärrettävän liikkeen, „te voitte huoleti jättää minun huostaani tämän asian loppusuorituksen poisani kanssa“. „Niin, isä!“ ehäti minä innoissani, juuri kuin minulla jiten olisi ollut odotettavissa jotain erittäin lupaista ajanviettoa.

Siisikin oli sillä välin saatu hereilleen ja lepäsi nyt isänsä käsiwarrella. Minä katsoin kun se kietoi kätensä isänsä kaulan ympäri ja vuoroin kuiskasi jotain hyvin innoistuneena hänen korvaansa, vuoroin taas katsoi lempeästi silmiin tahti nyökytteli siemää pikkua päätänsä. Nyt tarttui nukkentanssittaja isäni kätteen ja janoi: „Herra rakas: lapset pyytävät anteeksi toistensa puolesta. Äiti, älä ole sinäkään enään vihassa! Unetaan nyt asian mennä tällä kertaa semmoisenaan!“

Rouva Tandler olkihatussaan pysyi tuitentkin ennaltaan ja janoi, katsoa muljauttaen mieheensä: „Pidähän sinä waan nyt huolta siitä kuinka tulet toimeen ilman sitä Rasperia!“

Isäni kasvoissa huomasiin lystikkään ilmeen, joka jai minun toivomaan, että raju-ilma oli tällä kertaa minuun nähden onnellisesti ohi, ja kun hän nyt lupasi seuraavana päivänä laittaa kuntoon tuon rikkoontuneen nukan ja kun rouva Tandlerin italialainen hattujen johdosta teki asianomaisen heilahduksen, silloin olin aivan warma, että me molemmiin puolin olimme päässeet kuiville.

Tuossa pailasja astelimme me pitkin pimeitä katuja, herra Tandler näyttäen waltseaa lyhydylleen ja

me lapset läsitädessä vanhempain tunteilla! — Sit-
ten: „Hyvää nyt, Niffe. Voi, kuinka minua nu-
tuttaa!”

Ja Viisu oli poissa; en ollut lainkaan huomau-
nut, että me olimme jo tulleet kotini juvu.

*

*

*

Seuraavana aamuna, kun palasin koulusta, ta-
pasin herra Tandlerin tyttärensä kanssa isäni työhuo-
neessa. „Nyt, herra Wirkaweli,” janoi isäni, joka juu-
ri tarkasteli nimen sisusvärkkejä, „huonoakin huonom-
masti täytyy asiain tässä olla, jollemme kaffi konemes-
taria saa tätä nuortamiestä taas jaloilleen!”

„Hyvä, rakas isä”, iloitsi Viisu, „sitte ei äiti-
kään enään pauhaa.” Herra Tandler filitteli hywäil-
len lapsensa mustia fiharoita; fitten kääntyi hän isäni
puoleen, joka ajatteli erilleen toisistaan forjattawan
kapineen osia. „Minä, herra hywä,” janoi hän, „en
ole tosin mitään koneseppä, waikka sen nimen olen
noiden nukkien johdosta saanut; olen ammatiltani
wain lainwertaja. Mutta appiwainajani — te olette
warmaanfin kuulleet hänestä — hän oli toista, ja mi-
nun Raakelini on aina ollut niinkuin wäähän ylspeä sii-
tä, että hän on kuulujan nukkeilweilijän tyttö. Hän
se aikoinaan teki koneiston tähänfin nukkeen; minä olen
waan leikannut sille kasvot.”

„Kas sitä waan, herra Tandler”, janoi isäni,

„taitoa se kysyy sekin. Mutta sanoakaapas nyt, kuinka te pääsitte niin näppärästi pulasta, vaikka vasta kes-
kellä näytöstä huomastitte poikani tekemän rötöksen?“

Tuo keskustelu alkoi tuntua minusta jotenkin vastenmieliseltä; herra Tandlerin kasvoilla kuvastui kuitenkin samassa nimen tanssittajan koko veitikkamai-
juus.

„Niin no“, vastasi hän, „sellaisen tapausten varalta pitää olla aina taskussa joku toinen Kasper! Niinpä tällä Jolla Kasperilla on weljenpoika, Pikku Kasper, näet, jolla on ihan samanlainen ääni kuin hänelläkin!“

Minä olin sillävälin nytkäissyt Liisun vaatteis-
ta ja puutahtanut hänen kanssaan onnellisesti meidän puutarhaamme. Siellä me nyt istuimme vihannan lehmuksen siimeksessä, joka vielä on olemassa; neilikat kuffapenkeisjään siinä eivät vain silloin rusoittaneet; mutta minä muistan hyvin vielä, että päivä oli hert-
tainen syyspäivä. Mitäni tuli työkistä ja alkoi puhu-
tella nukkeilveilijän lasta; hän uteli näet jotain lähem-
piä tietoja tytöstä.

Mikä sen nimi oli, hän uteli, ja nytkö se jo kul-
kee kaupungista kaupunkiin? -- Liisu sen on nimi --
olinhan sen jo sanonut hänelle montakin kertaa. --
Josko se on käynyt koulua? -- -- -- Onpa hy-
vinkin; se on jo käynyt koulun läpi. Neulomaan ja
kutomaan on hän oppinut vanhalta tädiltään. Nyt
opettaa sitä äitinsä, mutta se on niin koviin ankara
sille!

Äitini nyölkäytti päättään osaaottawaisena. — Rauwanko vanhempasi aikowattaan täällä wiipyä? kysyi hän Siisulta. Mutta sitä se ei tiennyt, janoi kaikki riippuvan äidistään; tavallisesti wiipynvät he yhdessä paikassa noin neljä viikkoa — — — Olisiko sillä edes lämmintä waippaa pitemmille matkoille? loka-uudessa on jo kylmä awoimisissa wainuissa — — — Kuului muuan waippa olewan, mutta hywin ohut; tännekin tullessa oli jo kowiin palellut.

Ja nyt oli armas äitini päässyt wihdoin jonne, mihin olin nähnyt hänen jo kauwan pyrkivän. „Kuulehan, pikku Siisu“, janoi hän, „minulla on jäilyksäni muuan oikein lämmin mutta niiltä ajoilta kun minäkin olin hento tyttönen; nyt olen jo kaswanut isoffi, eikä minulla ole yhtään tyttöä, jollekka sen pienentelijän. Tule, Siisu, huomenaamulla jälleen, silloin on sinulla lämmin mutta valmiina tuolla sijällä.“

Siisu punastui ilosta ja suuteli, kauniisti kyllä, äitini tättä, josta hän joutui ihan hämilleen; sinä tiedät, että me täällä maalla hywin vähän tiedämme sellaisista kohteliaisuuskista! — Onneksi tulivat nyt molemmat miehetkin työhuoneesta. „Tällä kertaa pelustettu“, janoi isäni, „mutta — — —!“ Hän puisti formeraan minulle ja minä hymärjini nyt kaikesta että mitä olin rikkonut se oli taas korjattu.

Thastukijani wikkasin äitini kästystä sijälle noutamaan hänen saaliaan, johon tuo nyt terweekki jaatu Kasperi kaikella huolellisuudella käärittiin, jottei se, kuten tänne tullessa, herättäisi katupoikain huomio-

ta. Sitte otti Piisu sen käsiwarrelleen ja herra Lendler Piisun toisen käden ja niin he mennä wiilettivät majataloonsa.

* * *

Ja nyt alkoi minulle ihanin lapsuuden aika. — Ei ainoastaan seuraavana aamuna, mutta taaskin seuraavana tuli Piisu meille; sillä hän ei ollut tyytyväinen ennenkuin oli saanut luvun itselin olla osallisena uuden nuttunsa neulomisessa. Tosin oli se waan näennäistä, mitä äitini hänen pieniin kätöksiinsä antoi, mutta hänestä oli kuitenkin annettava lapsen olla siinä luulossa että hänenkin työnsä oli asiaan kuulua. Pari kertaa astuin minä alas siihen heidän wiereensä ja luin Piisun suurimaksi hauskuudeksi muutamasta nidokestä kirjaa, „Wiifasten Lasten ilo“, jonka isäni kerran oli ostanut minulle huutokaupasta. Sellaisista hupaisista kirjoista ei Piisu vielä mitään tiennyt. „Sepä on hauskaa!“ Eli „Woi, mitä ihmeitä maailmassa tapahtuukaan!“ Niin hän huudahteli aina wäliin laskien kätensä ja ompeluksen helmaansa. Hän katseli minua pitkään wiifailia silmillään ja sanoi: „Niin, mutta jos ei se olistakaan totta!“ — Minusta tuntuu kuin kuulisin vielä nyt tuon hänen muistutuksensa. — — — Kertoja waikeni, ja hänen miehettäillä kaswoillaan näkyi wieno onnellisuuden tunne, juurikuin

laikki se, mitä hän minulle kertoi, olisi laikki menneystä, vaan ei unhoitettua. Hetkisen perästä kertoi hän taas:

Koulutehtäviistäni en pitänyt koskaan parempaa huolta kuin tuolloin, sillä minä aavistin hywin, että isäni piti minua nyt tarkemmin silmällä ja että ainoastaan nutteruudellani voisin saavuttaa sen edun, että seurustelu nuffeteaatterilaisten kanssa jatkuisi. „Ne ovat kelpo väkeä nuo Tandlerit“, kuulin minä isäni muutaman kerran lausuvan; „majatalonsa isäntä on järjestänyt heille tänään pienen siistin huoneen; he maksavat joka aamu ravintola-laskunsa ja hirmuisen vähällä he tulevatkin toimeen. — Ja se seikka — arveli isäni — miellyttää minua enemmän kuin heidän majatalonsa isäntää; he ajattelevat huononpäivän väraa, joka muutoin ei ole tavallista sellaisen ammatin harjoittajilla.“ — — — Kuinka kernaasti minä kuulin ystäväni ylistettävän! Sillä ystäväni olivat he nyt laikki; rouva Tandlerin myökäntti minulle ystävällisesti päättään, kun minä — joka en enään tarvinnut mitään siisäänpääsyhlappua — iltasin luiskahdin hänen laatikkonsa jivu jaliin. — Ja voi mikä kiire minulla oli nyt koulusta kotia! Minä olin nimittäin wakuutettu siitä, että tapaisin Liisun joko äitini kanssa työfissä, jossa hän tahtoi toimitella kaikenlaisia pikku-askeareita äidilleni, tahi että hän istui priiston penkillä joku kirja eli ompelus kädessä. Ja kohta olisin minulla aikomus ottaa hänet omaan palvelukseeni; sillä niin pian kuin arvelin olevani asiaan tarpeeksi pereh-

luuyt, tuumasin minä aivan toisiani perustaa oman
 mukke-teatterin! Ensi töikseni rupeisin vuoleskelemaan
 mukkeja, jossa toimesta herra Tendler, weitikkamainen
 kuje kasvoillaan, minua hywäntahtoisesti auttoi walit-
 semaan joweliaita puita ja työkapineita; ja kohta oli-
 tin pölkynpalasta muowailtu aika mahtawa Kasperin
 nenä. Sitä vastoin en paljoukaan perustanut miken
 „nantkini“-putineen hanffimisesta, jiksi täytyi Eijsun
 taitenlaisista räähystä, joita wanhan Kasperin täytyi
 hänelle yhtenään hanffia, walmistaa kullalla ja ho-
 pealla kirjailtuja kaapuja kuka sen nyt tiejitään kuinka
 monelle ketterälle mukelle. Wäliin tuli Heikkikin, isäni
 kijaalli, joka oli kuulunut perheeseen niin kauan kuin
 minä muistan, työhuoneesta piippunysä hampaisja;
 hän otti aina silloin weitsen kädestäni ja antoi parilla
 wuolajemisella siitä tahi tästä paikasta kapineelle oi-
 kean muodon. Mutta ennen pitkää ei itse Tendlerien-
 kään päämukke ollut minusta tarpeeksi hywä; minä tah-
 doin saada aikaan jotakin kerrassaan toista. Siinä
 tarkoituksessa ketsin minä kolme muuta siinä olematon-
 ta ja hywin waiwuttawaa niweltä: sen piti jaattaa
 reuskuttaa leukojaan siwullekinpäin, heiluttaa kormiaan
 edestataijin ja lapsuttaa alahuultaan; ja siitä se olisi-
 tin tullut kerrassaan mainio „mies“, jos ei se jo syn-
 tyisjään olisi mennyt turmiolle. Walitettawasti myös-
 kään ei linnan-kreivi Sigridin eikä minkään muunkaan
 näytelmän sankarin rakenne tahtonut minun käsisjani
 oikein onnistua. Paremmiin onnistui minulle muuta-
 manlaisen maanalaisen luolan rakentaminen, jossa sit-

ten paltas-päivinä istuin Viisun kanssa pienellä penkillä lukemassa hänelle siinä niukassa valossa, jonka luolan kattoon asjettu affinanruutu läpäsi, kertomuksia „Wiisasten Easten Ystävistä“, joita Viisa halusi yhä undelleen kuulla. Towerini pilkkasivat ja haukuiwat minua tyttöpojaksi, kun nyt nukkeilweilijain tytön kanssa seurustelin enkä enään heidän kanssaan tuten ennen. Mutta siitä wiis wälitin; sen kumminkin tiesin, että olivat minulle kateellisia, ja jos ne saivat minun suuttumaan, jilloin annoin heille jeltään.

— — — „Mutta kaitki on elämässä waan hetkellistä. Tandlerit olivat näytelleet näytelmänjälkikaitki, näytelmälaawa purettiin ja he warustautuivat matkustamaan muuante.

Ja niin seisoin muutamana myrskyijänä iltapäivänä kaupunkimme ulkopuolella, korkealla harjulla, ja katselin surumielin wuoroin leweälle maantielle, joka woi itäänpäin läpi metsättömän seudun, wuoroin kaupungille käsin, joka lepäsi siellä alangossa sumun werhoamana. Ja siellä nyt tuli tuo pieni ajopeli kaitki korkeaa arkkua tuormana ja wirkku ruskea hewonen aisoissa. Herra Tandler istui keulalla ja hänen takanaan Viisu uuteen lämpöiseen waippaan käärittynä äitinsä wiereessä. — Minä olin sanonut hänelle jo jäähyvästit majatalon edessä; mutta sitten juoksin edelle nähdäkseni heidät kaitki vielä kerran ja antaakseni Viisulle isäni myöntymyksestä muistoksi sen kirjan, josta olimme lufeneet; myöskin olin ostanut hänelle pusjin namusia muutamilla jäästämilläni lan-

teilla. — „Pidättäkää! Pidättäkää!“ huusin ja ryntäsin esiin lymypaikastani kohden ajopeliä. — Herra Tandler kiinnitti suitsia, rusko seisahdui, ja minä ojenisin Viisulle pienet lahjani, jotka hän pani viereensä istuimelle. Ja kun me sitten, janaakaan sanomatta, liitimme kädet yhteen jäähyvästiksi, puhkesimme me lapsiraukat ääneemme itkemään. Samalla jo herra Tandler lähti ajamaan. „Hyvästi nyt, lapsukaiseni! Ole nyt kiltti ja sano paljon kiitoksia isällesi ja äidillesi!“

„Hyvästi! Hyvästi!“ janoi Viisukin; hepo lähti liitkeelle ja tiutut kilisi; minä tunsin noiden pienten kätösten liukuwan omistani, ja pois menivät he, pois awaraan maailmaan.

Minä kiipejin taas tien äyräälle ja katselin liitahdamatta waunujen jälkeen kun ne etenivät hiekan pölistessä ympärillään. Mina heikommin ja heikommin hunkui nyt tunkusten tilinä; kerran vielä näin waltoijen huiwin sieltä arkkuiin waiheelta liitahdawan, jitten katosi kaiikki harmaaseen syyssumuun. — Silloin tuntui sydämessäni äkillinen, kuolemantustan tapainen kouristus: jinä et näe häntä koskaan, koskaan enään!

— — — „Viiju!“ huusin minä, „Viiju!“ Mutta kaiikki turhaan; maantie teki siellä mutkan, joka vielä jelsvästi näkyi minulle, mutta jamaşa jo katosi sumuun; sitten aloin juosta kuin willitty.

Tuuli wiskasi lakin päästäni, kengäni tulivat hiekkaa täyteen, ja niin pitkältä kuin juoksin, en näh-

nyt muuta kuin antiota, metsätöntä sentua ja kylvän, harmaan taimaan, joka kaavehti ylitsemi. — Kun minä vihdointin illan suussa saavuin kotia, tuntui minusta kuin koko kaupunki olisi sillä aikaa muuttunut kuolleeksi. Se oli ensimmäinen eron hetki elämässäni.

Kun seuraava syksy sitten tuli, kun vastaan taas parveilivat kaupunkimme puistoissa ja tuuli lemätteli ensimmäisiä kellastuneita lehmuksen lehtiä Schneiderin majatalon ympärillä, silloin istahdin minä toisinkin tervan vanhalle penkillemme ja ajattelin, että eiköhän jostus vielä nuo kaimatut pienet waunut ruskoinen kelloineen tulla helistele näitä katuja pitkin.

Mutta minä toivoin turhaa; Eiisu ei tullut taikaisin.

* * *

*

Kaksitoista vuotta oli kulunut. — Minä olin luovunlaskun-opettajakoulun käytyäni, kuten silloin oli käsitöläisten pojilla tapana, jatkanut koulunkäyntiäni vielä lyseosfatin, neljännelle luokalle asti, ja olin nyt ruvennut opettelemaan isäni ammattia. Tehden työtäni ja lukemalla hyviä kirjoja oli sekin aika pian kulunut.

Sitten matkustelin kolme vuotta ja jouduin muutamaaan Keski-Saksan kaupunkiin. Se oli jyrkästi katoollilainen kaupunki, jossa ei suvaittu mitään hullutuksia. Ja jos ei joku ottanut esim. lakkia päästään kun uskonnolliset kulkueet laulaen ja pyyhäin kivia kan-

taen kulkivat latuja pitkin, lyötiin laffi päästä; muuten olivat ne kelpo väkeä. — Se käsitöläisen vaimo, jolla olin opissa, oli leski; hänenkin poikansa oli, kuten minäkin, muiden työssä, näyttääkseni, vasta kun tavotteli mestarin-oikeuksia, että oli suorittanut ammatillisäännön määräämät waellusvuodet. Minulla oli hyvä olo siinä talossa; talon emäntä teki minulle miten oli suomenut että muut ihmiset tekisivät hänen pojalleen siellä, missä hän oli, ja kohta oli leskinäinen luottamuksemme siihen määrään kehittynyt, että hän uskoi koko liikkeen minun huostaani. — Nyt on meidän Jooseppimme sen silloisen emäntäni pojan werstaassa; wanhus on vielä elossa ja pitää Jooseppiamme hyvänä; niinkuin oli hänen todellinen isoäitinsä.

Muutamana sunnuntaina jälestä puolempäinvan istuimme sitten sen käsitöläislesken asuintuvassa, jonka akkunat olivat vastapäätä juuren wankilahuoneen ovea. Oli tammiuin; lämpömittari ojotti 20 pykälää pakkasta; kadulla ei nähtynyt yhtään ihmistä; tuuli syösi ulisten läheijiltä wuorilta alas ja wiskeli heliseviä jäänsirpaleita kadulle.

„Nyt se on paikallaan lämmin tupanen ja kupponen lämmintä kahwia“, sanoi emäntä ja tarjosi minulle jo kolmannen täyden kupin.

Olin siirtynyt ikkunan luo. Ajatukseni kiertelivät kotiseudussani; ei laipuuista rakastettaviin ihmisiin, sillä niitä ei ollut minulla siellä, ja olin saanut oppia jo perinpohjin jäähyvästisanomista. Osalleni oli langennut painaa äitini filmät viimeiseen lepoon; muu-

tamia viikkoja sitten olin ladottanut isäni, ja kun matkat siihen aikaan vielä weivät paljon aikaa, ei ollut minulla tilaisuus jaattaa hänet viimeiseen lepolamioonsa. Kotoinen työhuone odotti nyt manan majoilta menneen mestarin poikaa. Kumminkin oli vanha Heikki vielä siellä ja voi ammattitaiturin nimellä pitää liikettä pystyssä kotivan aikaa; ja niin lupasin hywänjuopealle emämälleni, käsitöläis-leskelle, olla vielä pari viikkoa hänen palveluksesjaan kunnes hänen poikansa saapuisi kotiin. Mutta en saanut rauhaa enään, isäni vasta umpeen luotu hauta ei sallimit minun enään wiipyä vieraisja.

Näissä ajatuksisjani keskentyi minua kiivas toraileminen toiselta puolen latua. Kun katsahdin sinne päin, näin laihan ja hoikan wanfilan-päällikön turkistelevan raollaan olewasta wanfilan owesta, ja kohta sen jalestg nyrkki pystyssä uhlasi muuatta nuorta naista, joka, kuten näntti, tahtoi wätfiin tunkeutua tuohon niin pelottawaan paikkaan.

„Sillä on warmaan joku laiwattu omainen, isä tahi weli, siellä sisällä,“ janoi emäntäni, joka nojatuo- lista oli hänkin nähnyt tuon tapahtuman; „mutta tuon wanhan wanfilan-päällikön ei ole wähhääkään toista ihmistä jälki“.

„Mies tekee waan welwollisuutensa“, janoin wälinpitämättömästi.

„En kumminkaan tunnusta sellaista welwollisuutta“, emäntäni wastasi ja painautui tuoliinsa wä- hän ähmisjään.

Wanfilan owi paiskattiin taas kiinni ja tou

nuori nainen, jolla ei ollut kuin lyhyt, kōntäinen vaippa hartioillaan ja pieni musta huimi päässä, asteli nyt verkalleen fatua pitkin pois päin. Olimme emäntäni ja minä kumpikin hiljaa paikallamme. Minunkin alkoi tädä jäältä tyttö-parkea ja minusta tuntui kuin meidän olisi pitänyt ruveta hänelle avuksi, kunhan olisimme arvanneet millä lailla.

Juurikuin olin poistumassa alkunasta, tuli se tyttö takasin. Hän pyjähtyi wankilan ovelle ja asetti warowasti toisen jalkansa luvirappujille, jotka weivät portin kynnyselle; ja kun hän siinä katiasti taakseen, näin nuoret kaswot ja mustat filmät, jotka neuwottomina tähystelivät aution kadun yli; hänellä ei näyttänyt enään olewan rohkeutta kohdata tuota uhkailevaa wirkamiestä. Verkalleen ja yhä vielä tähystellen sullettua porttia hän poistui, tietämättä itsekkään mihin, siltä näytti. Kun hän wankilan nurkasja kääntyi pienelle kirkkoon wiewälle kadulle, tempasin minä, waimatta pidättää enään itseäni, lakkini owinaulasta lähteäkseen hänen peräänsä.

„Miwan niin, Nisjinen rakas, aivan oikein!“ janoi tuo herttainen emäntäni; „menkää waan, minä panen sillä wälin kahwini taas lämpenemään!“

Kun astuin ulos, huomasin että oli purewa paffanen; kaikki näytti kuin fuolleealta; kuusimetjä sillä wuorella, jonka juurella kaupunki oli, näytti kowin synkältä, melkein pä uhkaawaiselta. Useimpain talojen ikkunoisja oli walkeiset jääwerhot, sillä kaikilla ei ollut, kuten minun emännälläni, halkokasvoja kartanollaan.

— Astuin tuota pientä kätua kirkolle; ja siellä suuren, puijen ristiinnaulitun kuman edessä oli tuo nuori nainen polvillaan jäisellä iljanteella, jalka kumarassa ja kädet helmoillaan. Menin hiljaa lähemmäs; kun hän juuri katseli ristiinnaulitun Wapahtajan weristä muotoa, sanoin: „Suokaa anteeksi jos hävitsen hartauttanne; te taidatte olla outo tässä kaupungissa?“

Hän myökäytti waan päättään, asentoaan muuttamatta.

„Voisin ehkä auttaa teitä“, minä sanoin taas, „sanokaa waan minulle mihin haluaisitte!“

„En tiedä enään mihin“, hän sanoi soinnuttomasti ja jäi entiseen asentoonsa.

„Mutta muutamman tunnin perästä on yö tässä, ettekä te voi tällaisella jumalanilmalla olla kauvemmin taivasalla!“

„Kyllä hyvä Jumala auttaa“, kuulin hänen hiljaa sanovan.

„Kiwan oikein“, sanoin minä äänen painolla, „ja minä luulenkin että Hän on lähettänyt juuri minun teille avuksi!“

Näytti siltä kuin ääneni sointu puhuesjani kowemmin olisi hänet herättänyt; hän kawahti näet seisolleen, ja astui werkalleen minua kohti; kurottaen päättään toi hän kaswonsa yhä lähemmäs omiani ja hänen katseensa oli niin terävä, jotta tuntui kuin hän olisi tahtonut syödä minut silmillään: „Mitte!“ huudahti hän, tuo sana tuli hänen rinnastaan riemun tun-

teella. — „Mikse! sinut lähetti minulle armollinen Jumala!“

Unisjaniko olin ollut! Siinähan se nyt oli taas lapsuuteni leikkitorveri, tuo pieni mikse-ilveilijän tytär Liisu! Hänestä oli todellakin tullut hoikka, kaunis nainen, ja noilla muutoin niin hymyilevillä lapsenkasvoilla, kun ensimmäinen ilontunne oli mennyt yli, nähti jälkeä syvästä surusta.

„Miten olet niin yllin sortunut tänne, Liisu?“ tyhjelin. „Mitä on tapahtunut? Missä on isäsi?“

„Wankilassa, Mikse rakas!“

„Sinun isäsi, tuo kelpo mies! — Mutta tule mukanaani; olen täällä työssä eräällä kelpo käsityöläisleskellä; hän tuntee sinut, olen hänelle sinusta usein puhunut.“

Ja käsi kädessä, kuten muinoin lapsena, menimme me hyvän käsityöläis-emäntäni taloon. Hän oli jo aikunassa meitä katsomassa.

„Tämä se nyt on Liisu!“ riemuitjin minä, kun astuimme tupaan, „ajatellaa, rouwa hyvä, että se on Liisu!“

Tuo hyvä emäntäni löi kätensä ristiin rinnoilleen. „Pyhä Jumalan äiti, rukoile puolestamme! hänkö Liisu!“

— „Eiis se on jallittu! — Mutta,“ lisäsi hän, „miten jouduit tekemiseen tuon vanhan syntisen kansa?“ — ja hän osotti formellaan wankilaan päin. — „Missinen on kumminkin minulle wakuuttanut että sinä olet kunniallisten vanhempain lappi!“

Samassa hän jo wei Viisun peremmäksi huonetta ja painoi hänen istumaan nojatuoliinsa, ja kun Viisu oli rupeamassa vastaamaan hänen kysymyksiensä, kers-
tetti hän sen asettamalla höyryävän kahvikupin hä-
nen huulilleen.

„Juohan nyt ensin“, hän kehotteli, „jotta pää-
jet entijellesi; kätesikin ovat ihan turvoksissa.“

Ja Viisun piti juoda, jota tehdesään häneltä
fieri pari kummaa kynneltä kahvikuppiin; ja sitten
wasta saattoi hän ruweta kertomaan.

Hän ei puhunut nyt, kuten ennen ja kuten äs-
ten yffin surressaan, kotipaikkansa murteella, ainoas-
taan jotain wivahdusta oli siitä jälellä; sen jälkeen ei hä-
nen vanhempansa olleet sen koommin käyneet meidän
seiduilla, olivat oleskelleet enimmäkseen Mä-Saksassa.
Ja moniaita vuosia sitten oli hänen äitinsä kuollut.
„Älä jätä isääsi!“ oli hän kuiskannut tyttärensä kor-
waan viimeisellä hetkellään, „hänen lapsensydämensä
on liika hyrwä tähän maailmaan.“

Tätä muistellessaan puhkesi Viisu kovaan nyyh-
kytykseen; hän ei tahtonut enään juoda toista kahvi-
kuppia, jolla rouwa tahtoi tyrehdyttää hänen kynnelei-
tään, ja wasta kotwaseen perästä pystyi hän taaskin jat-
kamaan kertomustaan.

Rohka äitinsä kuoleman jälkeen oli hänen asial-
seen tullut opetella itsältään naisten osat heidän nukke-
teatteri-näytelmissä. Silläwälin oli hautajais-menot
asianomaisesti järjestetty jo ensimmäiset sielumesjut

luolteelle luettu; sitten jättäen tuon juuri umpeen luodun haudan olivat isä ja tyttö matkustaneet taas pois maaseudulle ja olivat, kuten ennentkin, näytelleet „Tuhlaaja-poikaa“, „Hurskasta Genoveevaa“ y. m. näytelmiä, joita oli heillä ohjelmassaan.

Niin olivat he tulleet eilen muutamaaan kirkonkylään ja pysähtyneet siihen päivällislepoo ottamaan. Herra Tandler oli nakkautunut pöydän edessä olevalle kowalle penkille, sitten kun he olivat syöneet halpasen ateriansa, ja uinahtanut siihen muutamaksi puoleksi tuntia, sillä aikaa kun Viisu oli kartanolla hewosta hoitelemassa; ja kohta sen jälkeen olivat he taas olleet matkalla käärintyneinä willaisiin waippoihinsa, pakkasilmoja kun oli.

„Mutta emme päässeet kaupaa“, Viisu kertoi; „kohta kylästä päästyämme tavotti meidät ratsastava poliisi, joka alkoi meille kiroilemaan ja melastamaan. Talon isännältä oli varastettu rahakukkaro pöytälaatikostaan, eikä muita ollut silläaikaan huoneessa muka kuin isäparfani! Jumalani, meillä ei ole kotia, ei ystävä, ei kunniaa; kukaan ei tunne meitä!“

„Lapseni rakas“, sanoi emäntä, antaen samassa minulle wiittauksen, „älä noin sano!“

Mutta minä olin waiti, sillä Viisulla oli täysi syhy walitukseensa. — Heidän oli pitänyt palata takaisin kylään; heidän ajopelinsä ja kaikki mitä siinä oli pidätetty welan maksuksi ja ukko Tandler oli saanut määränksen marsfia poliisin hewosen rinnalla kaupun-

tiin. Vaikka poliisi oli komentanut useimmat kerrat Viisun palaamaan takaisin, oli hän kuitenkin taampana kulkenut jälesjää siinä luulossa, että kävi miten kävi hän saisi kumminkin mennä isän kanssa häntiin wankilaan, kunnes hyvä Jumala olisi heidän asian sa taas oikeaksi tehnyt. Mutta — häntä vastaan ei ollut mitään kannetta; oikeuden mukaisesti oli wankilan-päällikkö hänet, tunteellia, ajanut ovelta pois, jolla ei olisi hänen huostaansa joutuneen wangiin suhteen muka mitäänlaisia vaatimuksia.

Viisu ei tahtonut sitä vielääkään käsittää; hän mietti että ennemmin tai myöhemmin oli tuota miehen luvusta kohtaawa pahempi kuin kaikki rangaistukset; mutta samassa hän jo lisäsi, ettei hän sentään tahtonut hänellekään niin kowaa rangaistusta toivottaa, kun hänen isänsä wiattomuus oli kerran tullut päivän valoon; mutta voi, kuka voisi elää siihen asti!

Minulle juolahti nyt mieleen, että olin niin hywin tuolle vanhalle linnan forpraalille kuin itselleen herra komissaarille perin tärkeä henkilö; toiselle pidin minä rufin kunnossa, toiselle terotin hänen kalliista kynäveistään; toisen avulla pääsfin kumminkin wangiin puheelle, toisen käteen saattaisin jättää herra Tenderin mainetodistuksen ja juostuttaa hänet kiiruhtamaan asian käsittelyä. Kehotin Viisua malttamaan mieltään nyt hetkisen ja lähin itse oikopäätä wankilalle.

Tuo laiha ja hoikka wankilanpäällikkö haufuskeli häwyttömiä waimoja, jotta aina tahtoivat tunkentua

wankilan koppeihin tapaamaan miehiänsä, noita hirtte-
hisiä. Minä kuitenkin pyysin päästä wanhän ystävä-
ni juhteen sellaisista arvonimistä, niin kauwan kuin
ei ne oikeuden päätöksen mukaan hänelle annettaisi, jo-
ka taas, sen minä tiesin, ei koskaan tapahtuisikaan; ja
wihdoin, kun oli puheltu sinne tänne, nousimme me
kahden leweitä rappusia yläkertaan.

Tuossa wanhassa wankilasja oli ilmain wan-
kina, jotta vastaamme tuoksahdi inhoittawa löyhkä kun
astuimme yläkerran pitkälle käytävälle, jonka molem-
min puolin oli owia wankityrmiin. Muutaman sel-
laisen eteen, ihan käytävän päähän, me lopulta pysäh-
dyimme; inspehtori helisteli suurta awaintimppuaan
löytääkseen siitä oikean awaimen; sitten narahti ovi ja
astuimme sisään.

Keskellä tyrmää, jalka meihin päin, seisoi pieni
laiha mies katsellen harmajalle ja uhkaawan näköiselle
taiwaalle sen werran kuin sitä näkyikään korkealle muu-
riin tehdystä ikkunan reijästä. Hänen päässään oli vielä
tuo pieni törröttävä hiustupju, se erotus waan, että se
oli, kuten luontokin nyt tuolla ulkona, saanut talwen
värityksen. Sisään astuessamme kääntyi hän meihin
päin.

„De ette warmaankaan tunne enään minua, her-
ra Tandler?“ sanoin minä.

Hän loi hätäsen katseen minuun. „En muis-
ta nähneeni“, wastasi hän, „minulla ei ole kunnia“.

Minä mainitsin hänelle kotitaupunkini nimen ja

sanoi: „Minä olen se sama pojanlurkki, joka terrau maailmassa särki sen teidän monipuolisen Kasperinne!“

„Di, ei wahinkoa, ei niin lainkaan!“ sanoi hän wälinpitämättömästi ja tefi kohteliaan liikkeen; „se on jo aikaa sitten unhotettu“.

Hän näytti ymmärtäneen minua waan puolinajesti; sillä hänen huulensa liikkuiwat, kuin hän olisi puhellut itsekseen terrasjaan muista asioista.

Minä ilmoitin hänelle nyt kuinka olin tawannut Viisun; ja nyt wasta hän katsahti minuun hawahtunein silmin. „Sumalan kiitos! Sumalan kiitos!“ hundahti hän ja pani kätensä ristiin. „Niin, niin, pieni Viisu ja pieni Nikke leikkuiwät silloin keskenään! Pieni Nikke! Oletteko te se pieni Nikke? Di, minä uskon teitä jo; sen reippaan pojan herttainen muoto on vielä entisellään!“ Hän kumarfi nyt minulle niin, että tuo walkoinen hiusuortuwa hänen päässään heilahti. „Niin, niin, siellä Ma-Saksassa teidän luona; me emme ole sen erän perästä käyneet; se oli vielä kultaista aikaa silloin; silloin oli vielä waimoni, jalon Geizelbrechtin tyttö, siwullani! — „Joosseppi!“ oli hänen tapansa sanoa, „jospa waan ihmisiälläkin olisi jellainen lanka päässään kuin mistä nukkejasi hoitelet, niin tyllä sinä sitten asioisjasi suorintuist!“ — Jos hän eläiji vielä tänään, te ette olisi minua tänne teljenneet. Uskoka minua; minä en ole mikään waras, herra Nisfinen.“

Suspehtoori, jota käweli edestakaisin kätäwällä raollaan olewan owemme waiheella, oli jo pari kertaa

helistänyt avainlompukseen. Minä koetin rauhoittaa tuota vanhaa miestä ja pyysin häntä ensimmäisessä kuulustelussa läskemään minut todistajaksi, koska minun janaani ehkä kumminkin uskottaisiin.

Kun minä jälleen astuin käsityöläiskesken tuopaan, ehätti hän jo kynnysellä minulle ihmettelemään: „Tämähän on vasta ylpeä tyttö, Niisinen; autappas minua nyt heti; minä olen tarjonnut hänelle kammariini yönajaksi; mutta hän tahtoo vaan pois, kersäläismajalaan tahi herra ties mihin!“

Minä kysyin Riisalta, oliko hänellä passinsa mukanaan.

„Hyvänen aika, sen on kylän poliisimies ottanut meiltä!“

„Siinä tapauksessa ei aukaise yksitään talonisäntä sinulle oveaan“, janoin minä, „sen hyvin tiedät.“

Emäntäni oli mielisfään, kun lausuin sen minkä hänkin ajatteli. „Minä todellakin luulen, että hän on omapäinen; hän on minulle juurtajaksain kertonut, kuinka te olitte kahden istuneet arkussa; mutta niin helposti et pääseksään minun luotani!“

Riisu loi katseensa lattiaan ja näytti noloistuneelta; mutta sitten hän äkkiä kysyi iästään. Kun minä olin kertonut hänelle kohtauksestamme, pyysin talon emännältä pari vuodetta, otin omastani vähän lisätarpeita ja kannoin sitten vuoteen itse vangitun tyrmään. Siihen olin saanut siis pehtoorilta luvan. — Niin oli meillä nyt syntä toivoa, kun yö saapui, että läm-

pöisesä vuoteessa ja parasten polsterien päällä kuin löyhtyä voi, vanhaa ystäväämme makea uni virkistääsi juna hänen kolkossa kammiossaan.

Seuraavana päivänä edeltäpuolisen, kun minä, mennäkseni rikosasiain komissaariuksen luokse, astuin kadulle, astuskeli wanhilaan inspehtoori aamutohveleissään minua vastaan. „Te olitte oikeassa, Nissinen“, janoi hän lasimaisella äänellään, „hän ei todellakaan ollut tuo hirtehin; oikea varas on tuotu tänne; teidän ystäväanne päästetään vielä tänään vapaaksi.“

Ja aivan kuten sanottu, muutamien tuntien perästä aukeni wanhilaan ovi ja komentavalla äänellä läski inspehtoori wanhan Tandlerin käymään meille.

Kun päivällinen oli juuri tuotu pöydälle, ei emäntäni ollut ennen tyytyväinen, kuin Tandler-wanhuskin oli ruvennut pöytään hänkin. Mutta hänpä tuskin ollenkaan kajoji ruokaan, ja waikka emäntä olisi miten hänen ympärillään hyörinyt, hän pysyi harmaajanaisena tahti aivan äänetönnä istuessaan juna tyttärensä wieresessä; minä waan huomasin, kuinka hän piteli tyttönä kättä ja sitä hellävaraisesti silitteli. Samassa kuulin minä owen läpi tiukusten kilinää ulkoa; tunsin tuon kilinän heti, mutta se kaiku minulle kaukaa lapsuuteni ajoilta.

„Eiisu!“ huiskailin.

„Kyllä, Nisse, kuulen sen hyvin.“

Ja samassa seisoinne jo molemmin ovella. Siellä tulivat todellakin kätua alas nuo pienet wau-
nut ja nuo kaffi korkeaa arkkua, kuten salaisesti olin
niin monta kertaa toivonut tapahtuaksii. Muuan
maalaispoika asteli wauuiin siwulla, juitset toijessa,
ruoska toijessa kädessä; mutta tiukut kilijivät nyt pie-
nen Rimon kaulassa.

„Mihin on Rusko joutunut?“ kysyin Siisalta.

„Niin, Rusko“, toisti hän, „se laatu muutama-
na päivänä wauujen eteen; isä nouti heti eläinlääkä-
rin kylästä, mutta siitä ei tullut enään eläjää.“ Tätä
janoessaan hyrähti hän itkuun.

„Mikä sinua wauvaa, Siisu?“ kysyin, „kattihan
on taasen hywästi!“

Hän puisti päättään. „Ysäni ei ole nyt ennal-
laan; hän on niin waiteliaana; hän ei pääse unhotta-
maan tuota häwäistystä.“

— — — Ja Siija uskollisijila tytären filmil-
lään oli nähnyt oikein. Sillä tuskin oli heitä saatet-
tu pieneen wierashuoneeseen ja wanhus ruvennut tefe-
mään suunnitelmia matkan jatkamiseksi — sillä täällä
hän ei tahtonut olla ihmisten wastuksena — silloin
pakotti hänet kuume wuoteelle. Kohta oli pakko nou-
taa lääkäri; wanhus joutui pitemmäksi aikaa tautiwuo-
teelle. Beläten että he joutuisiwat rahapulaan tarjo-
jin rahawarani Siisulle awuksi; mutta hän kieltäntyi ja
janoi: „Sinulta kyllä woisin ottaa; kumminfin ole
huoleton, me emme ole warjin niin ahtailia“. Nyt ei
ollut minulla muuta tehtävää kuin waalia saivasta

nuoro-yöt Viisan kanssa, tahi, kun sairaa alkoi tointua, keskustella hänen kanssaan hetkinen illalla työstä päästyä.

Siten oli matkustamiseni lykkäytynyt tuonneimmaksi ja sydämessäni tuntui aina yhä raskaammalta. Viisun näkeminen tuotti minulle omituista tuskaa: sillä kohta me näisi hän taas isänsä kanssa avaraan maailmaan. Jospa niillä olisiikin koti! Mutta mistä ne löytyäisi, jos tekisi mieli lähettää heille tervehdykseni ja kirjoittaa!

Muistelin noita kahtatoista vuotta ensimmäisen eronne jälkeen: — oliko taas niin pitkä aika kulunut wai kuluiisiko ehkä koko ikäni iltaan?

„Ja sano nyt terveisiä kotiazi kun sinne tulet!“ Viisu kehotti aiotun matkustamisen edellisena iltana saattaessaan minua ovelle. „Olen vielä näkewinäni sen pienen penkin omen edessä, lehmuksen puutarhasa; woi, en sitä koskaan unhot; niin mieluista paikkaa en ole vielä maailmassa tawannut!“

Hänen näin sanoessaan kuwastui minulle kotini kuin jostakin pimeästä alhosta; olin näkewinäni äitini lempeät filmit, isäni kerrassaan rehelliiset kasvot. „Woi, Viisu“, päiwittelin, „missähän sitten lieneekin nyt kotini! Se entinen on autio ja tyhjä.“

Viisu ei wastannut; hän ojensi waan minulle käteni ja katsoi minuun lempein silmin.

Silloin tuntui minusta kuin olisiin kuullut äitini äänen sanovan: „Pidä lujasti kiinni siitä kädestä ja palaa hänen kanssaan takaisin, silloin on sinulla taaskin koti!“ — enkä heltinytkään tuosta kädestä, waan

sanoin: „Lähde minun kanssani, Eiju, ja koetellaamme kahden luoda uusi koti tuon vanhan pohjalle, niin hyvä kuin se, jota nyt rakkaudella muistelet!”

„Nikke”, sanoi hän hämillään, „mitä tarkoitat? En ymmärrä sinua”.

Mutta hänen käteniä vapisi kovasti omassani ja minä vaan pyntelin: „Voi, Eiju, ymmärrähän minua nyt toki!”

Hän oli hetken ääneti.

„Nikke”, sanoi hän sitten, „en voi jättää isääni”.

„Hänen pitää seurata meitä, Eiju! Perällä kar-
tanoa on meillä kaksi tupasta, molemmat nyt tyhjinä,
niissähän hän voipi asua ja askaroida. Vanhalla Hei-
källä on kammariinsa ihan siinä vieressä.”

Eiju nyökytti päätään myöntäväisesti. „Mutta,
Nikke, me olemme maankiertäjiä. Mitä sanottaisiin
sinulle siellä kotona?”

„Ei kukaan mitään vaan haluavat, Eiju!”

„Ja sinä et siitä välitä?”

Minä naurahdin vaan.

„No”, sanoi Eiju, ja hänen äänensä helähti kuin
kellossa, „jos sinulla on siihen rohkeutta, niin on mi-
nullakin!”

„Mutta teethän sen mielelläsi?”

„Kyllä, Nikke rakas, jos en minä sitä mielelläni
— ja hän painoi ruskean päänsä minua vastaan —
niin jääpi se iäksi tekemättä!”

„Ja kuules nyt, nuori mies”, keskeytti kertoja,
„kun pari tummia tytön silmiä katselee meitä, lau-

juen tuollaisia sanoja, miltä se tuntuu, sen saat vielä kerran oppia, kunhan joitakin vuosia on vierähtänyt!”

„Niinpä niin,” ajattelin minä, „olletikin pari sellaisia filmiä, jotka voisivat itse merentien sytyttää!”

„Ja eikö totta”, jatkoi Nisinen puhettaan, „nyt tiedät ehkä hyvin, kuka tuo Siisu on?”

„Se on teidän rouvanne”, vastasin minä. „Suuri kuin en minä olisi sitä jo aikaa arvannut! Sänhän vieläkin puhuu sitä murteellista kieltä, ja hänellähän on vieläkin nuo mustat silmät kauniisti kaarevain tummavain kaihteesja.”

Ystäväni hymyili, kun minä, huoneeseen tul-
tuamme, otin hiljaisuudessa tarkastellakseni, vieläkö Nisijsen rouvassa oli jälkiä mukentansittaja-Siisusta.

— „Mutta”, kysäsin minä, „mihin on vanha Tandler herra joutunut?”

„Lapsi rakas”, ystäväni vastasi, „mihin me vihdoin kaikki joudumme. Tuolla vihammassa sirkko-
tarhassa lepää hän vanhan Heikkinen viereensä; mutta siellä on saanut muuan toinen vielä hautansa; tuo toinen pieni ystäväni lapsunteni ajoilta. Kerron koht-
siltään siitäkin; pistänyt käämmepä hetkeksi ulos; wai-
moni voisi tulla lopulta meitä katsomaan enkä minä
soisi että hän kuulisi uudestaan tuota kertomasta.”

Nisinen nousi ylös ja lähimme astuskelemaan
jalkatietä, joka vei puutarhojen taitse kaupungille.
Minoastaan joitakin ihmisiä tuli vastaan; sillä illa-
kirkon aika oli parhaallaan.

Huomaapas nyt — Nisinen jutteli taas

— „wanha Tandler tytytti mielellään tuumiimme; hän muisteli vanhempiani, joihin oli kerran tutustunut, ja hän luotti minuunkin. Sitäpaitse matkan waiwat ja apea mieli siitä, että hän aina siitä saakka kun oli matkustuksensa alkanut oli ollut kansan mielestä waan hylefittävä maankulturi, se oli herättänyt hänessä yhä suuremman wakinaisen kodin kaipauksen. Se kelpo käsityöläisleski, jonka werstaassa olin työssä, ei jaksanut oikein mukautua tuumaan; hän pelkäsi, ettei tuon kulekijwan nukkeilweilijän tyttärestä mitkä woisi millään maholla tulla kelpo käsityöläisen waimoa. — Nyt hän tunniinkin on jo aikaa sitten tullut toiseen käsitykseen!

— — — Ja niin minä olin taas täällä, kun tuskin kahdeksan päivää oli kulunut, siirtynyt Pohjanmeren rannikkomuorilta wanhaan kotikaupunkiimme. Tartin Heikin kanssa tarmokkaasti toimeeni ja warustin nuo kaksi tyhjää alapihan huonetta Liisun isän Joosepin läytettäväksi. — Neljätolista päivää myöhemmin — ensimmäiset kewään kulkaset loiwat juuri tuoksujaan puutarhoista — kuului kadulta kilinää. „Mestari, mestari“, huudahti Heikki-wanhus, „ne tulewat, ne tulewat!“ Ja samassa jo pysähtyiwät nuo pienet waunut kahden korkean arkkunsa kanssa owemme eteen. Liisu oli siellä ja hänen isänsä Jooseppi oli siellä, molemmat punapostifina ja reippaan näköisinä; ja koko nukkejoukko oli seurannut mukana, sillä oli nimenomaan sowittu, että Joosepin tuli ottaa ne mukaansa kaikki, ensimmäisestä viimeiseen. Tuo wanha ajopeli myötiin jo seuraavana päivänä.

Sitten wietimme me häämme, mutta taitessa hiljaisuudessa; sillä meillä ei ollut useampia sukulaisia paikastimmalla; ainoastaan satamamestari, vanha koulutoverini, otti osaa juhlaamme yljänrenkinä. Eiisä oli, kuten hänen vanhempansakin, katoolinuskolainen; että siitä olisi ollut jotakin haittaa avioliitollemme, ei ole juolahtanut koskaan mieleemme. Ensimmäisenä koki hän tosin pääsiäisriipillä naapurikaupungissamme, jossa, kuten tiedät, on katoolin seurakunta; sen jälkeen ei hän ole uskonut huoliaan muille kuin miehelleen.

Hääpäivämme aamuna pani Jooseppi, appeni, pöydälleni kaksi kakkaroa, isompi sisälsi vanhoja Hargilaisia rahoja, pienempi oli täynnä Kremnizien turskaita. „Et ole kysynyt näitä, Mikke!“ hän sanoi. „Mutta ei minun Eiisäni ole tullut luokse aiwan kappiterijäläisenä. Ota huostaas! minä en niitä enää tarvitse“.

Ne olivat nyt niitä vanhanpäivän varoja, joista isäni kerran puhui, ja ne nyt joutuivat hänen pojalleen warsin otolliseen aikaan kun hän rupeesi omintakeiseksi ammattilaiseksi.

Koko omaisuutensa oli appeni nyt antanut pois ja uskonut itsensä lastensa huostaan; mutta ei hän silti joutilaaksi herennyt; hän taitoi esille kowerusrautansa ja tahtoi olla apuna työhuoneessamme.

Muset ja muut teatterivarustukset wiettiin erikoiseen suojaan wiereiseen huoneeseen. Ainoastaan sunnuntai-ehdoisin otti hän niistä milloin yhden milloin toisen asuntoonsa, tarkasteli nauhoja ja jäsenyksiä tahi

puhdisteli ja korjaili niitä sieltä täältä. Vanha Heikki seisoi silloin aina hänen viereensä piippunsa hamppaisaan ja antoi itselleen selittää nukkien historiaa, sillä olihan niillä erityinen sellainen itsekullakin; vieläpä selveni lopulta sekin että Viisun äiti oli suostunut Joosepin mieheeseen ottamaan synystä siitä kun Jooseppi oli osannut Jon Kasperin kasvot niin mukaviksi laittaa ja että Kasperi oli kuin olikin siis toimittanut puhemiehen virkaa, Joosepin kofiesja ja Viisun äitiä morsiamekseen hänen isältään pyytäessä...

Toijinaan rupejivat Heikki ja appeni jotain nukkensäntelmääkin esittämään, kokeeksi, nähdäkseen näet olivatko nuket lanfoineen laitoksiineen misjä reilassa. Noitten vanhusten nukke-teatterin kansja puuhatesja niin innoisjaan kuin olisjivat lapsja olleet, katselimme heidän hommaansa minä ja Viisu; kartanolla seisoesjamme vihantain viinamarjapensaitten suojaaja kureksistelimme affunoista huoneeseen eivätkä he huomanneet että olikaan katselijoita heidän ilweilyä näkemässä ennentuin aloimme paukuttaa käsiämme suosjon osotukseksi... Toisin ajoin, kevään tullen, tekji appeni itselleen toisen ammatin; hän otti näet jen puutarhan huostaansa, hän istutti uusia kasveja ja kitti pois wanhoja, ja pyhäjin hän sitten kulesteli siistisjä puhtineessa kullapenkien välisjä, siivosji ruusupensaita tahi fitoi neilikoita ja kultalakkjoa leikkaamiinsa hienoihin keppeihin.

Niin elelimme me hyvässä sopusja ja tyytyväisinä; minun ammattini kävi tuottavamமாகji päivä päivältä.

Meidän naimisesta oli kaupunkilaisilla parin viikon ajaksi paljon puhumista; he olivat silloin lähes kaikki sitä mieltä että olin tehnyt nika huonot kaupat. Waan kun ei kukaan juoruämmiä vastustanut, ei niitä puheaineita riittänytkään loppumattomiin ja saimme lopulta heiltä rauhan.

Kun sitten taas tuli talvi, toi Jooseppi, appeni, sunnuntaisin nukkensa säilytyspaikastaan, enkä osannut muuta päättää, kuin että hän noihin tammöisiin hiljaisiin aslakeisiin tyytyisi kuolemaansa saakka.

Silloin hän muutamana aamuna astui hywin tofissaan asuintupaamme, jossa aiwan yksikseni istuin aamiaisella. „Wävyäni“, sanoi hän, pyyhkäistään pari kertaa miettiwäisen näköisenä harmaantunutta hius-tyhttöään, „minä en jaksu pitemmältä sietää sitä, että tässä kaiken aikaa syön armoleipää teidän pöydältänne“.

En käsittänyt, mitä tuo puhe oli, ja kysyin häneltä mistä tuo ajatus oli hänelle päähän pöllähtänyt; hän työskenteli kansani talon hyväksi, ja kun työstäni oli nyt runsaamasti rahaa ja leipää kuin ennen, tuli se siitä, että olin häneltä, apeltani, saanut hääpäivänäni isonpuoleisen rahasumman.

Mutta hän puisti waan päätään. Se ei riittä kaikkeen; mutta juuri tuon pienen omaisuuden hän oli osaksi kerännyt kokoon meidänkin kaupungissamme; hänen teatterinsa oli vielä saatavilla ja kaikki näytelmät olivat hänellä vielä muistissa.

Siitä minä nyt huomasin hywin, että tuo vanha nukketeatterin johtajan toimi ei antanut hänelle yh-

tään rauhaa; hänen ystävänsä, tuo kelpo Heikki, ei riittänyt hänelle enään yleisöksi, hänen piti vielä kerran saada esittää näytelmänsä julkisesti muka suuremmalle katelijaj- ja kuulijakunnalle.

Koetin kehottaa häntä hylkäämään tuota tuumaa, mutta hän waan palasi siihen aina uudelleen. Puhuin asiasta Viisun kanssa, ja lopuksi emme voineet olla myöntymättä wanhusten vaatimuksiin. Mielellään olisi hän nyt warmaan nähnyt, että Viisu olisi taas esittä-mässä Genovevan ja muitten naispuolisten osaa noissa nuppenäytelmissä, kuten ennen naimistamme, mutta olimme sopineet, ettemme olisi ymmärtävinämme hänen siinä suhteessa tekemiä wiittauksia, sillä eihän se nyt toki sopisi kaupunkilaisen ja käsityöläismestarin rouwalle tuo toimi.

Onneksi — eli, kuinka tuon nyt sanoisi, onnetto-muudeksi — oli kaupungissa siihen aikaan muuan rouwasihminen, joka aikoinaan oli kuulunut näytelmäseurueeseen ja ollut „kuislaajan toimesta“, joten hän siis oli tällaiisiin aikoihin kutakuinkin harjaunut. Tämä — Rynkkä-Raija, kuten häntä kutsuttiin sen tähden kun hän oli nilkku — juolahti mahdollisista tarjokkaista ensimmäiseksi mieleemme, ja kohta alkoi wilkas toiminta iltasin työstä päästyä ja sunnuntaina jälkepuolisin appivaarini kamarissa. Kun Heikki toisen ikkunan edessä asarteli teatteritelineiden kanssa, puuhaili wanha nukke-ilweilijä toisen ikkunan edessä wasta maalattujen, huoneen kattoon ripustettujen kulislien eli teatterimerhujen välissä ja harjoitteli Rynkkä-Raijan

lanssa toisen näytelmän toisensa perästä. Ja että tuo Rynkkä-Raisu nyt oli vasta erinomainen ihminen, sitä hän wakuutti jokaisen sellaisen harjoituksen perästä; ei itse Riisukaan olisi niin näppärästi osannut suorittaa; hän waan laulaa rönisi kuin tynnyristä, jonka wuoksi launiin Susannan laulusa, jota hänen tuli esittää, ei syntynyt lainkaan sopuointua.

Wihdoinkin oli se päivä tullut, jolloin oli ensi kerran julkisesti esiinnyttävä. Nyt oli muka kaikki tapahtuma mallikelpoisesti; nyt ei esiinnyttäisikään tuossa wanhassa metsästysyhdistyksen talossa, waan raatihuoneella, jossa Mikaelin koulun ylimmän luokan oppilaatkin pitivät puhelajoitustiaan; siellä sitä aiottiin esiintyä ja kun kelpo kaupunkilaisemme sunnuntaina jälestäpuolisen kääntelivät weroksen wiikkolehdenjä siwuja oli heitä wastassa suurilla kirjaimilla painettu ilmoitus: „Suomenna, sunnuntai-iltana kello seitsemän, raatihuoneella n u k k e t e a a t t e r i m e k a n i i k k o J o o s e p p i T e n d l e r i n oman johdannon alla. R a u n i s S u s a n n a, laulunäytelmä neljäsä näytöksessä“.

Siihen aikaan ei ollut enään meidän kaupungissamme sitä wiatonta, näytelmiin innoistunutta nuorisoa kuin poikawuosinani; kasakkatalvien ajat olivat siinä wälissä, ja etupäässäkin oli käsityöläis-oppilaiden kesken hillittömyys wallalla; ylhäisillä, jotka olivat näytelmiä harrastaneet ennen, oli nyt kerrassaan toinen mieli ja toisia harrastuksia.

Kumminkin olisi ehkä kaikki käynyt hyvästikin, ellei tuo musta Schmidt poikawiiharineen olisi ollut läsnä.

Kysyin Missijeltä kuka hän oli, sillä en ollut sen nimellistä miestä koskaan kuullut olleen meidän kaupungissamme.

Sen hywin uskon, vastasi hän, musta Schmidt on jo vuosia sitten kuollut waiwaistaloon; siihen aikaan oli hän mestarismies kuten minäkin; ei lahjaton, waan huoleton niin työssään kuin elämässään; niukan ansionsa päivätyön perästä tuhlaji hän iltajin juopottelussa ja korttipelissä. Jo minun isällenikin oli hänellä ollut wihan kaunaa, ei sen wuoksi, että isäni olisi ollut ammattitaidolleen häntä paljon etewämpi, waan johtui se jo poika-ajalta, kun hän oli isäni kanssa samassa opissa ja sitten potkaistiin siitä pois syystä siitä että oli ollut isälleni ilkeä jollain tavalla. Mina siitä kesästä asti oli hän etsinyt tilaisuutta kostaa tuota loukkaustaan minulle monin kertaisesti; sitten oli tänne hiljakkoin perustettu karttuunitehdas ja huolimatta hänen kaikkisista ponnistuksistaan annettiin koneiden valmistaminen yfjistään minulle, jonka tähden hän kaiken poikansa kanssa, jotka olivat isällään apulaisina hänen työssä ja jos mahdollista kaikenlaisessa lujustelemisessa häntä taitawampiakin, tekivät voitawansa osottaakseen minulle kiukkuaan tiesi millä konnitempuilla. Minä nyt en kuitenkaan enää muistanut noita lujuksia.

Niin tuli sitten näytelmä-ilta. Minulla oli vielä työtä kirjoistani ja sain wasta myöhemmin waimoni ja Heikin kautta, jotka yhtäikaa appiwaarini kanssa olivat menneet raatihuoneelle, kuulla mitä siellä tapahtui.

Ensimmäisellä rivillä ei ollut ainoatakaan fatsojaa eikä toisellakaan kuin joku harmasteensa, mutta ylimmällä parvikeella seisoi väkeä pää päässä. — Kun jollaiselle kuuliafunnalle ruvettiin näytelmää esittämään, oli etukäteen ryhdytty kaikkiin varokeinoihin järjestyksen suhteen; vanha Kaisa suoriutui helposti ja ilman muistutusta tehtävässään. — Mutta fitten tuli tuon onnettoman laulun vuoro! Hän ponnisteli kyllä, waikka turhaan, antaakseen äänelleen wieheämpää soittoa; mutta, kuten appeni oli sanonut, hän römisi todellakin kuin tynnyristä.

Samassa kuului ääni parvikeelta: „Korota ääntäsi, Ryyffä-Kaisa! Korota!“ Ja kun Kaisa seuraten kehotusta, pyrki kiipeämään hänelle mahdolltomiin ylä-ääniin, silloin räyhähti koko kuuliaunta hilittömään nauruun.

Näytelmä keskeytyi ja vanha nukke-ilweilijä huusi nyt wapisewalla äänellä näyttämön verhojen takaa: „Arwosa herrasväki, pyytäisin suosiollisesti hiljaisuutta!“ Kasperi, jonka liikenuorat hänellä oli kädessä ja jolla juuri oli kohtaus kauniin Susannan kanssa, tefi suonenwedon tapaisia liikkeitä tuolla taitellisella nenällään.

Uusi naurun tulwa oli vastauksena. „Kasperin pitää laulaa!“ — „Wenäjäksi! Kaunis Minka, minun pitää erota!“ — „Gläköön Kasperi!“ — „Ei wainkaan! Kasperin tytön pitää laulaa!“ — „Miwan niin, aukasepas nyt kisas!“

Tämmöistä melua pidettiin hetken aikaa. Jopa lennähti isonlainen kiwi näyttämölle. Se sattui Kas-

perin liikemuoriin, jotta se pääsi hoitajan ja kädessä ja kupsahti lattiaan.

Uppeni ei jaksanut enään itseänsä hillitä. Waimoni kiellosta haolimatta astui hän näyttämölle. — Hänet tervehdittiin jyrisevillä kättentaputuksilla, naurulla ja jalkain tömistyksellä, ja mahtoihin näyttää hasjunturifelta todellakin, kun tuo vanha mies koetti wilkkailla käden liikkeillä osottaa oikeutettua suuttumustaan. — Äkkiä, juuri parhaan mellakan aikana, putosi esirippu; vanha Heikki oli sen laskenut alas.

— — — Minut kirjojeni ääressä kotona oli wallannut silläwälin omituinen lewottomuus; en sano silti että aawistelen onnettomuutta, mutta tuntui kuin kumminkin pitäisi minun päästä omaisiani tapaamaan paikalla. — Kun olin astumassa raatihuoneen rappusia ylös, ryntäsi koko ihmisjoukko ylhäältä minua vastaan. Kaikki kirkuiwat ja nauruiwat kirkun täydestä. „Kasper on kuollut. Ilweily on kaikki!“ Kun katjahdin ylös, hawaitsin uuo mustapintaiset Schmidtin weljekset. He waikeni wat tuossa paikassa ja liwahtiwat kiireesti fuoraan owesta ulos; mutta oli minusta nyt selwä mistä tämä häiriö oli lähtöisin.

Päästyäni saliin, huomasi sen ihan tyhjäksi. Näyttämön takana istui vanha appiukkonni tuolilla pa-hoilla mielin kallella kypärin ja piteli päätään molemmin käsin. Waimoni, joka oli polwistunut hänen eteensä, nousi werkalleen ylös kun huomasi minut. „Nyt, Nikke“, kysyi hän, katshaen puoleeni surumielin, „onko sinulla vielä samaa uskallusta kuin naimisiin mennessäsi, häh?“

Mutta hän taifi filmistäni huomata, että pa-
hoillani olin minäkin; sillä ennenkuin ennätin vastata
oli hän jo heittänytynyt laulaani. „Syvästi kät, kun
wain olemme toisillemme uskollisia, Niffe rakas“, ja-
noi hän hiljaa.

— Sillä lailla juuri ja kunniallisella työllä olem-
me läpipäässeet.

— — — Kun me seuraavana aamuna nou-
simme leivolta, oli talomme oveen kirjoitettu liitulla :
„Nuffe-Niffe“ — sellainen herjausjana muka. Pyyhin
sen jukkelaan pois, ja kun se sitten pari kertaa myö-
hemmin ilmestyi julkisille paikoille lausuin sen johdosta
muutaman kovan sanan; ja kun hywin tiettiin etten
laskenut leikkiä, niin on siitä lähin oltu hiljaa. — —
Joka sen herjausnimen sinulle nyt mainitji, hän ei sillä
varmaankaan mitään pahempaa tarkoittanut, enkä minä-
kään tahdo tietää kuka se oli.

Jooseppi, appeni, ei tuosta illasta lähtien ollut
enään entisellään. Turhaan koetin lohduttaa häntä, että
nuo Schmidtin poikamiikarit olivat noihin kolktoisiin sy-
pääät ja että olivat pahukset enemmän minua kuin
häntä mielesjään pitäneet. Meidän tietämättämme oli
hän kohta sen jälkeen wienyt nuffensa julkiseen huuto-
kauppa-paikkaan, jossa ne myytiin muutamista lanteista
läsnä-olewain poikasten ja romukauppias-eukkojen suu-
reksi hauskuudeksi; ukko ei tahtonut niitä enää nähdä
muka. — Mutta turha toivo! Sillä kun kewätaurinko
taas loi waloaan kaupungin katuloille, esiintyi toinen
nuffe toisensa perästä pimeistä komeroistaan päivän

waloon. Missä istui tyttönen huoneen kynnyksellä hurskas Genoveva polvellaan, missä ratsastutti joku poikainen tohtori Faustia mustan kissansa selässä; muutama puutarhaan lähelle metsästäns-yhdistyksen taloa oli linnan kreivi Siegfried ripustettu kirjallapuuhun linnunpelätiksi tuon „hiidenhörhiläisen“ sammakko-linnun viereen. Appeani pahoitti hänen suosituk-
 kensa tuollainen solmaiseminen niin kowasti, että hän lopulta ei halunnut lähteä meidän kanssamme huoneesta eli puutarhasta kaupungille ollenkaan. Huomasi että tuo liian äkkipikaa tehty, hätäinen myynti kalliwaasi hänen sydäntään, ja minun onnistuikin ostaa taikaisin muutamat nuket; mutta kun toin ne hänelle, ei hän niistä hyväksynyt; eiwättähän ne olleet kaikki eheätkään enää. Ja merkillisintä kaikesta, minä en saanut selville mihin maailmaseen oli joutunut tuo taiteellinen Rasper, arwokain kaikista nukeista, waikka miten olisin nuuskinut. Ja minkä arwonen olikaan koko nukkemaailma ilman Rasperia!

Mutta kohta esirippu oli poistuva toisen, wavamman näytelmän edestä.

Wanha rinnanahdistus oli jälleen ruvennut raskittamaan vanhusta, hänen elämänsä lähestyi filminnähtävästi loppuaan. Kärjivällisenä ja kiitollisena jokaisesta pienimmästäkin palveluksesta makasi hän muoteellaan. „Hyvä, hyvä!“ — hän janoi hymyillen ja nosti filmänsä kohden huoneen kattoon, ikäänkuin hän olisi nähnyt jo sen läpi ikuisen laukaisuuteen haudan tuolle puolen — „hyvä on, hyvä on! Jhmis-

ten kanssa en kostaan ole päässyt sopuointuun; tuolla ylhäällä käypi ehkä paremmin enkeleitten seurassa; ja — kumminkin tapaan siellä äidin”.

— Tuo kelpo mies, jolla oli wilpitön sydän kuin lapsella, kuoli; Siisun kanssa me olemme häntä katkerasti kaivanneet; vanha Heikkikin, joka seurasi häntä muutamain vuosien perästä, kuleskeli sunnuntai-iltafin haimielisenä tietämättä itsekkään mihin, näytti kuin olisi hän tahtonut mennä jonkun luokse, sitä löytämättä kuitenkaan.

Kuumiin arkun peitimme kaitilla niillä kufilla, joita hän itse oli eläessjään hoitanut puutarhassemme; seppelillä kuormattuna vietiin hän kirkkotarhaan johon oli luotu hauta lähelle ympäröismuuria. Kun arku oli laskettu kuoppaan, astui vanha rowastimme haudan partaalle, puhuen toivon ja lohdutuksen sanoja; hän oli ollut aina vanhempaini uskollinen ystävä ja neuwonantaja; hän oli laskenut minut ripille ja hän se oli wahvistanut avioliittomme Siisun kanssa. Koko kirkkotarha oli täpötäynnä ihmisiä; luultiin tuon vanhan nukke-ilwehtijän hautajaismenoista koituvan jonkun erinomaisen näytelmän. Ja jotain erinomaista todellakin tapahtui; mutta sen huomajimme vaan me, jotka seisoiimme lähinnä hautaa. Siisu, joka oli tullut paikalle käsiwarteni warassa, oli juuri tarttunut kätteeni, kun tuo vanha hengenmies tarttui lapioon, joka tawanmukaisesti oli siinä jaatawilla, ja heitti ensimmäiset mullat arkulle. Kumea ääni wastasi haudasta. „Maasta olet sinä tullut“ kuului papin ääni;

mutta tuskin oli hän saanut sen sanoneeksi, kun huomasi ympäröimänsä ihmisten päitten yli jotakin singahuttavan meitä kohden. Arvelin ensin että se oli iso lintu; mutta se laskeutui maahan ja putosi suoraan hautaan. Ensi filmäyksellä — minä seisoin nimittäin vähän korkeammalla haudasta luodun hietatajan päällä — huomasi toisen Schmidt-weljekistä kivistyn kirkkotarhan muurin taakse ja sitte juoksijan sieltä pois, ja tiesin kohta mitä oli tapahtunut. Viisijärven siivoksi parkasi, vanha rowastimme pidatti lapionsa toisesta heitosta tietämättä mitä teli. Silmänsä hautaan varmisti minulle arvoitukseni: arkun päällä, mullan ja tuffaisten välissä, jotka jo olivat osaksi mullan peitossa, siihen oli nyt joutunut lapsuuteni vanha ystävä, Rasper, tuo pieni, iloinen kaimenmaailman mies. — Mutta nyt ei hän näyttänyt lainkaan iloiselta; pitkän nenävärkinsä oli se surunomaisesti laskenut rinnalleen; toinen käsi ja tuo taiteellinen peukalo viittasivat taivasta kohti, ikäänkuin olisivat julistaneet, että, kun kaikki nukkinäytelmät on näytetty, tuolla ylhäällä aletaan uudet näytelmät.

Sawaitsin tämän kaimen yhdesä filmänräpäyksessä, sillä samassa jo heitti rowasti toisen lapion hietalleen hautaan: „Ja maaksi olet sinä jälleen tulewa!“ Ja kun hietta wierii arkun päältä, wierähti Rasperin tuffasiltan alas ja peittyi multa.

Ja viimeisen lapiollisen perästä kuului tuo lohdullinen toivotus: „Ja maasta olet sinä jälleen noujewa!“

Kun isämeidän oli luettu ja väkijoukko hajaunut, astui rowasti meidän luoksemme, me kun vielä seisoinme haudalla. „Sitä täytyy janoa jumalattomaksi teoksi“, janoi hän ja tarttui ystävällisesti meitä kätteen. Waan katsoikaamme me asiaa omalta kannaltamme. Nuorena ollessaan, kuten minulle oli kerrottu, oli mainaja weistänyt tuon taiteellisen kapineen Rasperin, ja se on kerran hänen awio-omnensa perustanut; myöhemmin, koko elämänsä pitkin, on hän sen kautta, iltafin työstä pääsiyä ilahduttanut monen ihmisen mielen, myöskin pannut tuon pienen narrin suuhun monta totuuden sanaa; — minä olen itse noita nukke-ilweilijä nähnyt kun te molemmat olitte vielä lapsia. — Antaa nyt tuon nucken seurata tekijäänsä hautaan; se soweituu warsin hyvin pyhän kirjamme janoihin: Ja olkaa lohdutetut; sillä vanhurskaat lepäävät töistään“.

Ja niin tapahtuikin. Hiljaa ja rauhallisesti me nimme kotia; tuota taiteellista Rasperia ja appeani Jooseppia emme ole sen perästä nähneet.

Kaikki tämä — lausui hetkisen perästä ystäväni — on tuottanut meille monta tuskaa; mutta me kaiki nuorta ihmistä emme ole kufistuneet niitten alle. Si kauwan appeni kuoleman perästä syntyi meille poikamme, joka ristittiin Joosepiksi, ja meillä oli nyt kaikki mitä ihmis-onneen kuuluu. Tätä tapausta on minulle vuosien kullessa muistuttanut tuo mustan Schmidtin vanhempi poika. Hän on nyt noita wihon viimeisiä matkustawia kiskalleja, jotka onnirikkoisina ja häwiöön joutuneina elävät hurjaa elämäänsä almuil-

la, joita ammatti-asetusten mukaan mestarien täytyy heille jaella. Eikä hän mene minunkaan taloni sivu poikkeamatta sijaan.

Ystäväni kun oli lopettanut kertomuksensa kat-
sahti iltaruskoon päin, joka punotti kirkkotarhan pui-
den takaa. Minä olin jo kotvasen sitten nähnyt puu-
tarhan portilta, jota me nyt lähestyimme, Nissisen rou-
wan ystävällisin katsein seuraavan meitä. „Enkö
minä sitä arvannut!“ sanoi hän kun me saavuimme
hänen luokseen. „Mitä te olette taas jutelleet kes-
kenänne? Mutta tulkaahan nyt vihdoinkaan sisälle!
Jumalan lahjat ovat pöydällä; haminamestari on jo
siellä; ja kirje Joosepilta ja vanhalta käsitöläisles-
keltä! — Mutta mitä sinä töllistelet minua noin,
poika?“

Nissinen naurahhti. „Minä olen sille jotakin il-
maissut, äiti. Se tahtoo nyt nähdä, oletko sinä to-
dellakin tuo pieni nukke-ilweilijän Diisu!“

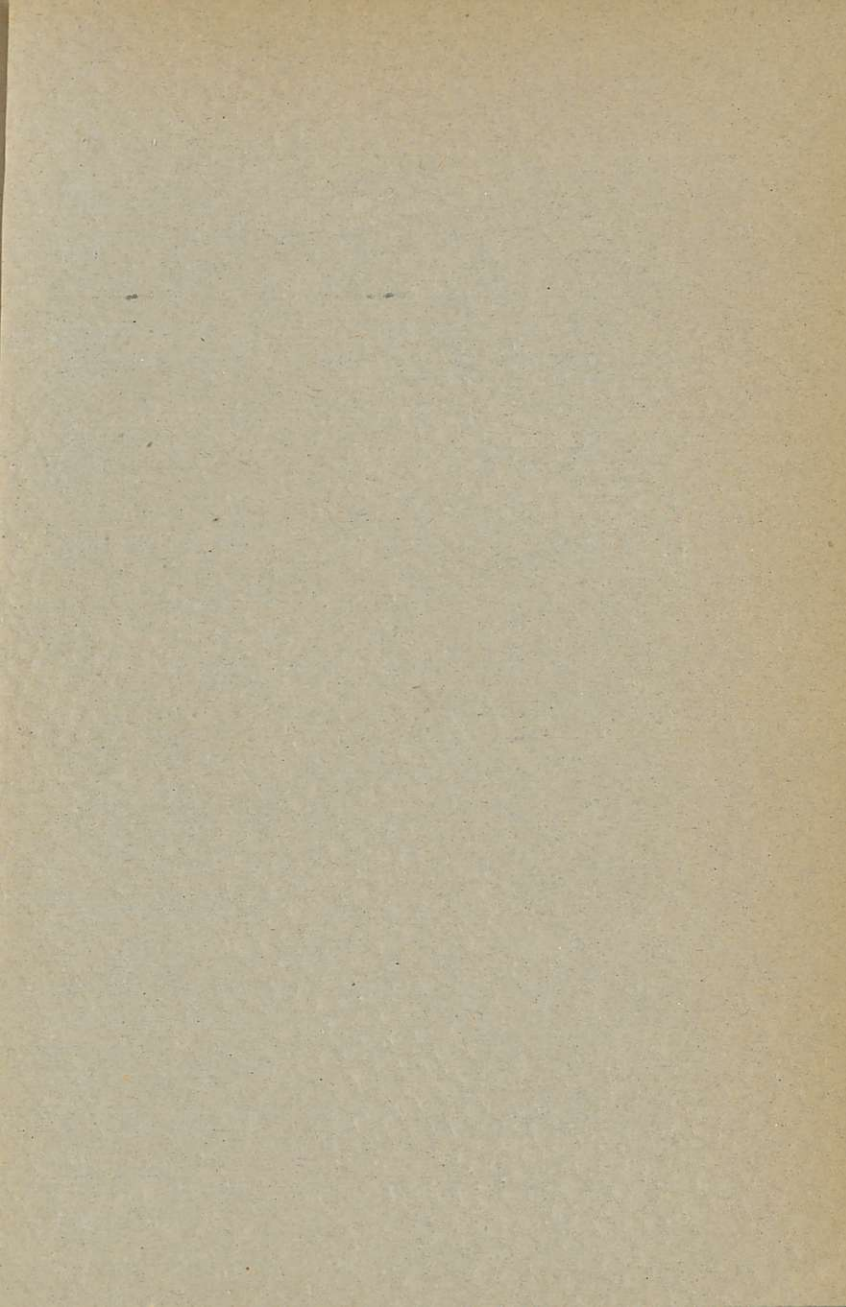
„Olen wainkin, usko sinä!“ naurahhti hän ja loi
Iempeän katseen mieheensä. „Katso nyt tarkkaan, poi-
ka! Ja jos et sinä minua tunne — niin kyllä tämä
mieheni minua fiksi tuntee!“

Ja Nissinen asetti hiljaa kätensä hänen wyötä-
ryksilleen. Sitten menimme huoneeseen wiettämään
— heidän hääpäivänsä muistoa.

Ne olivat kelpo väkeä Nissinen ja hänen
Nukke-Diisunsa.

„Nuorten kirjastoa“ on tähän asti ilmaantunut:

- I. Tee työtä ushollisesti, Jumala auttaa ihmeellisesti. Kertomus nuorisolle. Kirjoitti Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- II. Behellisyys maan perii. Kertoi nuorille ystävilleen Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- III. Ushollinen ja rohkea. Nuorisolle kirjoitti Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- IV. Kotka-Heikki. Nuorisolle kirjoitti Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- V. Amerikan rikkaan enon hausa. Nuorisoa warten. Mulaelma. Hinta 1 m. 25 p.
- VI. Jagan aarre. Nuorisolle nousewalle safsaksi kirjoitti Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- VII. Kunnan wäkeä. Nuorisolle nousewalle safsaksi kirjoitti Frans Hoffmann. Hinta 1 mk.
- VIII. Joka kowan kohee, se pehmeän löytää. Safsaksi nuorisolle kertonut Frans Hoffmann. Hinta 1 mk. 25 p.
- IX. Aika on rahaa. Nuorisolle nousewalle safsaksi kirjoitti Frans Hoffmann. Hinta 1 mk. 25 p.
- X. Weistäjä-poika. Kuwaus menneiltä ajoilta. Englannin kielellä kirjoitti Austin Clare. Hinta 1 m. 75 p.
- XI. Weljekset. Wanhan ewerstin koulumuistelmia. Safsaksi kirjoittanut Ernst von Wildenbruch. Kuwitettu. Hinta 75 p.
- XII. Pietari Schlemihlin eriskummalliset elämänwaiheet. Kirjoittanut safsaksi Udalbert von Chamisso. Hinta 1 mk.
- XIII. Mihael Kohlhaas. Kertomus. Kirjoitti Heinrich von Kleist. Hinta 1 mk. 25 p.
- XIV. Opettaja ja hänen poikansa. Kertomus 30-wuotisen sodan ajoilta. Kertonut R. S. Caspari. Hinta 1 mk. 25 p.
- XV. Isotikkaita juttuja menneiltä ajoilta. Kertonut Albert Richter. Hinta 50 p.
- XVI. Jaiwapoika Jan Sallegatt, Merijuttu, jonka kertoi Josef Baierlein. Hinta 75 p.
- XVII. Ukke-Ukke. Nuorisolle kertonut Theodor Storm. Hinta 75 penniä.

